

ниједна најсиромашнија кућа без многих колача остати не смије, а то је све зато што се угледају све једна на другу.

Грачаница

П. С.

282. Крсна имена се каткада претварају у праве теревенке тако да се светитељ, који би требао да се слави тај дан, посве заборави. Поред свега настојања свештеника и првих људи, који тај обичај почињу одбацити, још је у обичају славити крсно име три дана: наиме у очи самог празника позивају се гости на вечеру и тад се поставља софра и много пиће пије, као и на сам празник; по празнику сутрадан слави се као и на сам празник, то је тзв. „покајање“. О крсном имену најсиромашнији учини велик трошак, а што је најгоре, попије се тада много пиће, које онда крсну славу чини правом пијанком, која кршњака скупо стаје, јер му прогута најмање двомјесечно издржавање цијеле куће.

Кожухе

П. Кч.

283. Крсно име, као и све друго, обавља се са многим пићем. Колико год домаћин ракије спреми, није сигуран да ће је бити доста. Слави се обично по три дана. Дан прије и дан послје саме славе. Кад једне године не роде шљиве или крушке, тежак радо заборавља сву штету од те неродице, али га стално мори брига, да неће имати ракије да прослави крсно име, јер слава се без ракије не може ни замислити, што најбоље карактерише овај истинит случај, који најжалосније показује како је наш тежак пићу предан:

Једном тежаку није дотекло за појутарје ракије која му је сва попијена првог дана. Кад је ово, извињавајући се, саопштио гостима, који су већ били за софру посјели, двојица од њих тог часа устану иза софре и оставе кућу са изјавом да нијесу дошли што су жељни јела већ да „по коју попију.“

Осјечани

Ђ. П.

284. И крсна имена славе се са доста трошка, више него би требало. У неке се куће зна скупити и до 80 душа увече, уочи крсног имена, а по крсном имену и до 60, да и не говоримо о самим крсним данима. На крсним се славама много једе, а још више пије. Овај би се трошак могао ограничити, кад би се увео у обичај, као што у једном селу и постоји, да нико из села, осим званица, не долази на славу (изузимајући намјернике са стране).

Послужице, и ако се држе, не славе се ни с великом лармом ни с великим трошковима, врло једноставно, да се боље не може ни замислити.

Бољанић

М. Сф.

285. О крсним славама исто неизмјерно много пију и једу и тако рећи по три дана софре не дижу (јер славе по три дана крсно име) а још толико мамурају, ако већ који не оболи.

... Има читавих села која су славила нпр. св. Николу па су се договорили и једни славе Савин-дан, други Варин-дан, а трећи Никољ-дан, само да би могли једни другима долазити на пијанке. Због те шпекулације не могу донијети у цркву крсног кољива, нпр. на Варин-дан, а ни на остале празнике и своје крсне славе слабо долазе и доносе у цркву кољиво, него обично на неколико дана прије донесу у парохијски дом да им се очита. Има их који саставе по десет у једно кољиво само да сваки не плати кољиво свештенику... Сељаци веле да се слава не да замислити ако се уз чашу ракије бар три пута не помене света слава.

Возућа

Ђ. Л.

286. Постоје, као и свугдје, крсни хљебови и крсна кољива. Пшеницу за кољиво не кувају, него онако узму шаку пшенице из хамбара и донесу свештенику да очита, па је онако суву и једу, и то сваки гост при крсној слави поједе по једно зрно. Прекадње се очитавају на пет, десет па и петнаест дана пред крсну славу и то кад је коме zgodније донијети свештенику, извињавајући се да на дан крсне славе не може никако донијети. Но има ту још и већег зла, а то је: да би избјегли плаћање круне свештенику за крсно кољиво, њих по неколико кућа прекаде једно кољиво, плате 1 круну и онда очитану пшеницу сви међусобно подијеле. Слави се по два до три дана, па ако нема доста оних који славе, онда се силно затроше, но ако их је пуно кршњака, неће их крсна слава много затрошити.

Хрге

Г. Г.

287. Почиње се уочи крсног имена, на сами дан, па и други и трећи дан слави се, и кроз та три дана без икаква рачуна, мјере и распореда пије се, једе и троши толико, да их већ и самога здравља доста кошта, пошто се иза тога по читаву неђељу дана опорављају изморени прекомјерним пићем, јелом и неспавањем. Сиромашнији свијет том се приликом врло често задужи само да што обилатије, у пићу и јелу, проведе крсно име; или, ако повјериоца за то није наћи могао, пак је сиромашки крсно име провео, не сматра да му је икако и долазило.

Прислуге јесу: када нечија кућа изумре, онда неко од његова рода, било са мушке или женске стране, преузме његову крсну славу, а то бива овако: на дан крсне славе, онај који се тога примио, направи крсно кољиво, крсни колач и крсну свијећу, те прекадивши у цркви, у кући — позвавши једног или двојицу људи — запале свијећу крсну, узму крснога кољива и преломе крсни колач. Том приликом ручају и одмах иду сваки за својим послом. Ово се чини са вјером да се крсна свијећа дотичне изумрле породице није а и неће никада угасити док је Срба православне вјере, који ово неће и не смију ни допустити док је у њима православне хришћанске душе и српскога срца.

Загони

О. П.

288. О крсним именима народ ове парохије има добре обичаје; у задње вријеме упутама повукао се доста од сувишних трошкова: слави један дан. Има их још нешто који при доласку госта не пруже кољиво и крсни колач одмах при почетку ручка не сијеку, него касније; ово из дана у дан ишчезава.

Ово исто вриједи и за прислуге.

Јања

Т. Ђк.

289. Крсно име или ставу обично славе по три дана. Многи се задужи или прода макар што било само да слави. Приликом ручка о слави, оперу руке, моле се богу, сједају за софру, и, пошто буде трећа чаша ракије, онда устају, запале свијећу, ломе колач, узму кољиво и даље наставе јести и пити. О свима саветима, док су још трезвенији, обично се разговарају и договарају о општим и домаћим пословима и потребама.

Велика Обарска

Ђ. О.

290. О крсним славама обичај је да славе по два дана, а многи су почели да славе само један дан и то само на дан славе.

Дворови

С. С.

291. О крсним именима и преслугама. Обично се слави — гости два до три дана. Негђе се зову гости а негђе не зову. Даје се комшијама вечера уочи славе, ручак и вечера на саму славу, а тако исто и други дан ставе.

Трошак износи просјечно 50 до 150 к. Много се приликом славе сви опијају.

О прислугама је овај обичај: позову се три четири човјека, разломи се колач и изда се обичан ручак и ништа више.

Батковић

Ц. III.

291a Крсна слава у мојој парохији без разлике сиромашни и боље стојећи траје једнако. На славу смије доћи свако незван за вријеме њеног трајања, а траје више дана. Прво почну долазити уочи славе на вечеру, па први, други и трећи дан славе, мијењају се по цио дан, па чак и четврти дан славе дође по нека кона или комшија, нађе се у каквом било послу да само што попије и поједе, ако ли је дотекло, те случајно није прије нестало.

О преслугама нема скоро никаква трошка.

Забрђе

А. Г.

292. Овдје је обичај три дана ставити и није обичај на славу позивати...

Драгаљевац

Ј. П.

293. О крсном имену се зову званице уочи славе, те тако почне се славити с вечером уочи славе а свршује с вечером други дан по слави.

Бродац

Д. Ј. — С. П.

294. Свака породица има своју „славу“ — „крсно име“. Прислуге потичу отуд, што је неко од женске лозе прихватио родитељску славу, јер је мушка изумрла.

Крсно име прихваћају и славе мушки а женске приликом удаје славе мужевљевој слави. На исти начин и домазет (уљез) прихваћа старчеву славу, па је прислужује. Прислуге се чине у уском кругу са два три узовника. Уз свечарско кољиво, колач и свијећу изда се и мали ручак...

Овдје славу „пићем“ зову. Припреме за славу чине се унапријед на мјесец, два и више дана, да се прибави што више јела и пића. Уочи славе, одмах иза подне, неко од млађег мушкиња опреми се и обуче у чисто празнично руво. Узме чутуру с ракијом, и иде по селу те зове на пиће. Многи зову по 20—50 кућа. Ти се зову узовници — званице. Ти исти и њих о својим славама зазивају, и то чине из године у годину, узајамно. Гости долазе уочи славе, на вечеру, и задрже се до неко доба ноћи, сутра рано на доручак, ручак, ужину и вечеру, па и други и трећи дан. По славама иду сва чељад, и мушка и женска, па и дјеца. Кад ко дође, назове бога и честита: „Честито ти свето“ или „Сретна ти слава“ или „Сретни ти празник“. Затим га уводе у кућу — собу, те му донесу каву и ракију, а затим јело. У подне поставља се ужина. У прочељу сједи долибаша. Он почиње и здрави здравице. Домаћин држи бардак (земљани суд) с ракијом и служи редом госте. Пошље треће чаше домаћин запали на трпези крсну свијећу. Неки пале једноструку а неки троструку. Прва значи „јединство“, а друга „тројство божије“. Донесу тамјана, окаде софру. Домаћин с којим од узовника разломи колач. Прво га три пута окрену, а затим га унакрст разломе, ижљубе се и прелију колач ракијом, рјеђе вином, потом напије долибаша „за свете славе“, и сви из те чаше пошље домаћина окусе и пију. Домаћин послужи кољивом свечарским све редом присутне. По овоме опет посједају и даље једу и пију. Доносе се разна јела, а ракија се непрестано точи и служи.

Трошкови су велики. Свак се натјече да има свега у изобиљу. Нико не мјери своју имовну снагу, нити према себи чини припреме и издатке. Многи се задужују и безразложно упропашћују, а пошље читаве године испаштају своју неумјереност. Дешава се да се са вјеровницима који им што на почек даду за то по суду потежу и суде.

Наши стари примали су тада особито путнике — намјернике и сиротињу, кљасте и убоге.

Црњелово

С. М.

Лични и сеоски завети

295. Из побожности и захвалности према богу многи се родитељи завјетују, ако им дијете од теже болести оздрави, да ће постити коме празнику или светитељу по седмицу, кад није

црквом прописано, да се пости; или иду коме манастиру и дијеле сиротињи прилоге.

Тузла

К. Д.

296. У овој парохији има села која завјетују петак а нека уторак. На те дане од источног петка односно уторка свијетле седмице до Илин-дана неће да раде овдашњи сељаци пољских послова. Завјет тај отпочет је био прије дванаест година а учињен је стога, што је нека села лед био двије године петком а нека уторником. Да би се томе завјетовању на пут стало, имао је свештеник много посла, док је сељане могао склонити, да учине свечану литију кроз село, да на новом молитвишту учине завјет да ће сваке године на Томину недјељу чинити завјетну литију и завјетну молитву, да их милостиви бог сачува од леда, а они раде у све радне дане, тако и на досадашњи завјетовани петак.

Таква завјетна молитва чињена је ове године на Томину недјељу...

Овдје има преко 300 кућа које су завјетовале од источног петка до Илин-дана. У том времену може се рачунати само 15 петака да свијет не ради...

На Томину недјељу послје св. литургије а пошто се свијета доста код цркве сакупило, кренула је уз ускршње пјесме литија са крстом, црквеним барјацима, чирацима и рипидама те ношено је и св. јеванђеље цестом до на крај пожарничке општине а оданде кренула путем између њива. На три мјеста читана су св. јеванђеља и чињена мала молитва за благослов њива, род и плод и да милостиви бог сачува исте од леда. Кад је литија стигла на одређено мјесто молитвишта, дочекана је од многобројног народа, отпочето је одмах освећење воде и молитва на њивама а након свршене молитве, учињен је клечећи завјет, да ће народ редовно сваке године на Томину недјељу држати завјетну литију и завјетну молитву, а да га милостиви бог сачува од леда. Након свршеног завјета свештеник је поучио народ и разријешио их од старог завјета и дозволио им да могу сваког петка у својим њивама радити.

Успјех је добар, јер скоро сви присутни једва су дочекали да их свештеник разријеши од старог завјета, а само понеки кнез, који ионако петком не ради, већ иде по својој служби у Тузлу, приговара томе и каже, да ће његови укућани и одсада као и до сада петак празновати...

Уторак светкује само Јегинов луг...

Пожарница

Д. Н.

297. Има села која су завјетована да у неке радне дане не раде, као нпр. уторак.

Пурачић

П. К.

298. Од Ђурђева дана до Илина дана не раде о љетини због леда. Завјетни су. Тиња уторак, а Драгуња четвртак.

Јасеница (код Тузле)

Ј. Ј.

299. Завјетни дани, то су извјесни дани у хевти, које народ светкује љети од Великог петка до Св. Илије, да лед не побије љетину. Готово свако село има 1 дан у хевти за све то вријеме, које светкује и пољских послова не ради.

Јабланица (Мачковац)

М. Ј.

300. Завјетни дани то су тзв. дани, када се не смију радити пољски послови, особито од Великог четвртка до Св. Илије, и то свако село светкује засебни дан у хевти.

Миросавача (Мачковац)

П. М.

301. Уторником у Дувници неће да раде пољскога рада због туче (града) него иду Турцима на рад за паре, па што су Турци већином френкљиви, то се мало помало и Срби могу наћи заражени том болести.

Дувница

П. М.

302. Цијело село заветује све уторке од Великог уторка до Петров-дана. Женскиње је завјетовано да не ради у петке а особито у младе петке. Има случајева да ни хљеба неће умијесити у петак. Ово слављење петка долази отуда што наш народ често тражи хоћу да му пише записе.

Растошница (Прибој)

С. Г.

303. Од Васкрса до Петрова дана светкују поједина села по један дан у недјељи, због града.

Прибој

Ј. Ј.

304. Светковање петака, особито младих и завјетних (пред велике празнике), само женскиње, ријетко мушкиње.

Прибој

Ј. Ј.

305. Све мале светачце преко године, у које народ не ради и ако су радни дани, држи народ, да су завјетни празници. Тако исто и постове: Аранђеловски, Покрова Богородичиног, Петковице и неке мрсне дане преко године.

Јасеница (Козлук)

П. О.

306. Увјети и завјети овдје су непознати, осим свеци, као Јеремије, Вратоломије, Врачи, Прокоповдан, Марија Огњена и Блажена, Младе петке итд., те на те дане неће ништа да раде, веле да им науди као да су се за пакост посветили.

Скочић

П. Ј.

307. Завјете натурују себи сељаци без икакова смисла и обзира. Тако у вријеме највећег рада они празнују неке седмичне дане и мале светачце ради елементарних непогода или болести. Ако им свештеник каже, да на Огњену Марију или Св. Прокопија могу радити, они на једно ухо чују, а на друго пусте, правдајући своју тврдоглавост тиме што говоре да их поп навраћа како би имао више молитава да чита.

Околина Брчког

Кол.

308. Као увјет... народ признаје, али опет неће свако, него ко хоће, ове дане: Свијетли-источни петак, петак први по Св. Ђорђи и први петак по Спасову дану кога зову ледени петак, а зову га зато ледени што је на тај петак наше село потукао лед 1859 год.... На Источни петак, веле, ако раде, расточиће идућег лjeta црв марву; ако раде у први петак по Ђурђеву дану, веле, курјак коље марву у идућој години.

Горњи Жабар

М. Ст.

309. У овој парохији постоји увјет од давнашњих времена Великог четвртку. Тога дана свако село ове парохије ништа не ради, те праве заједничку свијећу, коју увече на бденије у цркву донесу те се иста тада упали. То чине због тога, јер се тиме одужују да могу све остале четвртке до Спасова дана радити.

Завјета овдје има врло мало и то обично код женског свијета, па тога дана не раде женског ручног рада.

Црквина

С. Л.

310. Увјети и завјети у овој парохији бивали су прије почамши од Великог четврта те до паднућа снопа, али црква од тога никакве користи није имала. Понеки још и данас држе то и четвртком не раде.

Доњи Скугрић

М. М.

311. Било је прије 30 година: светковали су од Великог четвртка па док сноп не падне: нијесу смјели орати, ни прати рубина, велећи због леда. Тај је завјет и увјет сасвим укинут. Више не постоји.

Поребрице

Ђ. С.

312. Увјета нема, него мјесто увјетног дана сеоски народ ове парохије купи двије велике свијеће у цркву које горе пред иконостасом и мијењају се о Великог четвртку.

Бос. Шамац

Д. Д.

313. Што се увјета тиче у Толиси је четвртак, а у српској Зелињи уторак, а Ријечани увјета немају. Слабо који да сада увјет држе. Потписани је препоручивао да дају прилог цркви пак да богу се молећи раде, те је тако скоро увјета нестало али и цркви прилога нема, дочим је увјет, како је прије држан, био од користи, јер су сиромашним тим данима орали и копали па жели, али данас тог добротинства нема. Али, и увјета нестaje.

Толиса

Т. Ђ.

314. Нека села не раде због туче (града) у све петке почевши од свијетлога петка па до Илин-дана, а нека села као нпр. један дио Г. Слатине уобичајили су да сваке године међу собом купе прилоге у воску и новцу. Од тога направе двије велике

„увјетне свијеће“ које пошаљу цркви о Васкрсу и зејтина уз то. Кад тај прилог даду, слободни су радити на те дане.

Слатина

Ј. Јф.

315. ... у Милошевцу држе тежаци увјет да би своје поље тим очували од леда. Овај се увјет и данас држи. Прошлог љета почели су у Милошевцу два имућна сељака на тај увјетни дан, а то су љетни уторци, радити у пољу, па се била на њих због тога дигла граја, али је прилика да ће се и они од те болести излјечити.

Милошевац

Д. П.

316. У обичају имају да од Великог четвртка па док сноп не падне, уторком неће, а неће четвртком не раде.

Раковац

Ј. К.

317. Увјети и завјети: У овој их парохији нестаје.

Срп. Грапска

Ј. Кч.

318. Увјети и завјети: Прије је било тога много али мојим настојањем сасвим су искоријењени.

Грачаница

П. С.

319. Увјети и завјети. У овој их парохији нема.

Кожухе

П. Кч.

320. Осим осталих годишњих празника које црква прописује и не прописује, светкује овуда народ и разне увјете и завјете и то једне, које држи по читаво село, а једне светкују само поједине фамилије.

Од Ђурђева дана до Петрова, све село светкује по један недјељни дан (овде четвртак) и то да лед не би убио љетине. Осим тога светкују се исто тако због леда Ледена субота, Цвијетни петак, Ђурђевски петак између Ђурђева, Велика и Мала Марина, Пантелина итд. Због курјака, тј. да курјак не би марве клао, светкује се Сабор арханг. Гаврила 26. марта, Ђурђиц 3. новембра и још неки. Осим тога свака фамилија има своје увјетне дане које држи, јер им, веле, худи тих дана радити, о чему су се они, веле, освједочили. Ови увјетни дани много боље се држе и празнују него прописани свеци. Недељом и другим свечаним данима риједак је домаћин, који не би ухватио волове и штогод родио с колима, међутим ни под које паре не би то учинио увјетним данима.

Осјечани

Ђ. П.

321. Села су завјетована неким свецима, што им не смета у раду. Има неких мањих светаца кад поједине куће не раде да их тобоже не снађе каква штета...

Бољанић

М. Сф.

322. Постоје увјети да не ради читаво село ништа једног дана у седмици од Велике недјеље до пред Петров-дан, тј. док

падне сноп стрви (пшенице, јечма и др.). На питање када је почет тај дан увјетовати и зашто, обично веле, да би их бог сачувао од града, куге и колере.

Возућа

Ђ. Ј.

323. Никаких увјета и завјета нема до тај да у неким махалама љети не обрађују земље уторком, бојећи се штете од природних непогода. Но ипак тога дана иду на рад у зајам у друге махале, и тако их тај завјет ништа не оштети.

Хрге

Г. Г.

324. Од старина постоји завјет код тежака да од Великог четвртка па док не пане први сноп, четвртком не ору и уопште о земљи не раде стога да их не би лед, туча или град потукао и љетину им уништио. У посљедња времена већина их то не држи, дочим их доста још имаде да се тога обичаја држе а све остале послове раде, само не о земљи.

Имаде појединих села, да се завјетују постити по којем светитељу, као св. Сави, св. Петки, Богородичину покрову итд. То бива са вјером да ће им бог по молитвама дотичног светитеља или светитељке поклонити: здравља, среће, рода и берићета.

Осим читавих села, имаде много појединих особа, које овакве завјете учине у цркви, по прописаном обреду а разним светитељима и светитељкама: ово бива из нужде, од немоћи и болести са надањем, да ће им дотични светац коме су се завјетовали помоћи да се своје болести и немоћи опросте.

Загони

П. О.

325. У овој парохији слабо има увјета и завјета, једини који је прије постојао четвртком од Ускрса до Спасова дана не радити ишчезава.

Јања

Т. Ђк.

326. Увјети се овдје прилично одржавају, тако исто и завјети, особито који се завјетује да прислужује коме свецу, да пости или да ће учинити какав прилог цркви. То се одржава тачно.

Велика Обарска

Ђ. О.

327. У овдашњој парохији био је прије завјет да не ору четвртком и то од Великог четвртка па до Спасов-дана. Тај завјет је свијет оставио и данас раде у поменуте дане.

Дворови

С. С.

328. Овамо су села завјетована, послвије Ђурђевог дана не ору у четвртак.

Драгаљевац

Ј. П.

329. ... и дан данас народ спомиње како је неки владица још њиховим старим говорио о рђавим и штетним обичајима,

као нпр. о светковању четвртака (од Великог четвртка до Спасова дана), ушљед чега су одмах напустили тај рђав и штетан обичај и почели у поменуте четвртке радити.

(Бијељина)

Л. М.

330. Овди увјета и завјета нема.

Бродац

М. Ј. — С. П.

Сеоске и пољске молитве

331. Сеоске молитве у овој парохији чине се сад у прољеће и у љето и то на шест мјеста. За вријеме трајања молитве народ је побожан, а кад се молитва сврши, онда старији засједну око софра. Ту се састају пријатељи из даљних крајева па коју попију, поразговоре се, запјевају и пред вече разилазе се својим кућама. Ријетко је кад да на молитвеним скуповима буде свађе или туче, и то ако понекад има, највише је међу момцима а ради дјевојака.

Пожарница

Д. Н.

332. Обичај причекивања сељана из других села на дому на дан молитве, исто тако и на самом молитвишту, гдје се и много пиће потроши, стаје народ много материјалних жртава, тако да многи због тога нијесу у стању изаћи на своју молитву или храмовну славу.

Пурачић

П. К.

333. Пољске молитве: Јасеница и Драгуња други дан Духова, трећи дан Духова Потпећ и Тиња. Донесу јела и пића па се часте, а слабо се богу моле, јер требало би молитва до поподне да се сврши, а они долазе до два сата послје подне.

Јасеница (код Тузле)

Ј. Ј.

334. О пољским молитвама не ваља обичај што се многи опијају и на молитву пијани долазе.

Јабланица (Мачковац)

М. Ј.

335. На молитве већином иду да пију: тамо доносе јело и пиће. Већина их се напије па и не приступи молитви. Многи се пободу и ножићима.

Дувница

П. М.

336. Пољске молитве држе се у парохији: 21 маја, други дан Тројица, Спасов-дан, недјеља по Спасов-дану, недјеља пред Илино и недјеља по Илину.

Растошница (Прибој)

С. Г.

337. И о тим сеоским пољским молитвама долазе сви кумови, пријатељи, достови итд. код куће и једу и пију, иду на молитву. Тамо се опет једе и пије, па се опет већином кући враћају, те и сјутрадан теревенку наставе, тако да и те молитве поједине људе скупо стану.

Прибој

Ј. Ј.

338. Сеоске молитве. Народ долази касно на молитву. Око 2—3 сата послје подне тек почну долазити људи, момци, жене, ђевојке и гости. До тог пак времена гости су дочекивани код кућа, јело се и пило се, па зато многи дођу пијани и на молитву. Свештеник који обично први дође, сједне па пише споменике. Домаћин један по један прилази свештенику и казује имена кућне чељади, која свештеник запише, па доцније на молитви спомене. Колико буде имена, толико дотични домаћин даде свештенику марјаша (4 хелера). Ово писање траје 2—3 сата, те се молитва почне обично око 4—5 сати иза подне. Пошто се молитва сврши (обично при заласку сунца), онда се сједа на траву, поставља се софра и једе се и пије до нека доба ноћи. На товари се донесе ту јела: мяса сувога, куваног, печеног: прасећег, јагњег, кокошијег, сира, кајмака, пржених јајца, пите, колача, погача итд. Ракије има у изобиљу. Народ управо овдје и не једе, јер се је најео и напио код куће, него само покатад узме по залагај-два (мезети) уз ракију, која се и овдје преко мјере пије. Пошто нестане ракије, онда се одлази у нека доба ноћи пјевајући, поцикујући, утркујући се, галамећи, свађајући се итд.

Јасеница (Козлук)

П. О.

339. Сеоска молитва. Овакав је обичај по селима бјељинског протопрезвитеријата, бар у парохији обарској, гдје сам ја био: Тамо неће ни један домаћин и домаћица (бар од оних који на молитву дођу) ништа јести ни пити, док се водице не напије. Сви домаћини додуше не дођу на молитву, али их буде најмање 1/3. Пошто се молитва сврши, домаћини одлазе кућама, па пошто код куће ручају, враћају се с гостима ондје, гдје је молитва била и веселе се. Младеж пјева и игра, а стари сједе на трави, разговарају се и шале. Тамо иако се сва гробља о задушницама прелију и читуле пречитају, и приликом молитве се то чини и то или у суботу пред молитвом, или на сам дан молитве ондје гдје се литија носи или гдје се молитва држи на гробљу.

Обарска

П. О.

340. О пољским и сеоским молитвама има пунешто трошка и то само тај дан. По пола села никако и не долазе на молитве, односно на састанак, зато и немају трошкова. Пријатељујући се из равни, узимају обичај мало више спреме и дочекивања.

Скочић

П. Л.

341. Пољске и сеоске молитве. И ту се једе и пије без мјере, свађа и туче без обзира.

Околина Брчког

Кол.

342. О пољским молитвама има трошка свака кућа доста, јер долази им својат из других села, те се чаште код својих кућа до три сата по подне, а поп их мора чекати са молитвом иако је и поп са литијом, са неколико младежарије дошао на мјесто ће се молитва чинити још у 11 сати прије подне. Сад мора чекати домаћине док од куће дођу. И не треба му молитву чинити

прије, без њих, иначе би направио буну са онако загријаним свијетом. Ја сам им говорио да сваки домаћин дође рано к ћелији па да пођемо од ћелије уз литију до мјеста где ће се молитва вршити и да молитву свршимо у 12 сати, па нека општинске ручак не спремају. Ја бих отишао мојој кући на ручак, а и домаћини сад нека иду кућама својим и нека се часте са својим пријатељима, али слабо народ усваја овај мој савјет већ остају при старом обичају.

Пошто код нас нема цркве, нема ни црквене славе.

Горњи Жабар

М. Ст.

343. Пољске и сеоске молитве овдје се одржавају само у случају какве нужде и то због тога, нпр., ако је дуготрајна суша, без икакова трошка.

Црквина

С. Ј.

344. Пољска молитва постојала је овдје до данас — Трећи дан Духова. В. бр. 372.

Доњи Скугрић

М. М.

345. Обичај је да се пољска молитва послје подне чини. Узрок је томе: не износе на лице мјеста пића ни јела, већ само једну заједничку ужину. И посаде из сваког села по једног или два поштена и мирна човјека, те по чашу две ракије, а неки по флашу пива, а младеж коло води. Послје не увраћају се родбини, јер су били на ручку, како би могли играти и пјевати.

Поребрице

Ђ. С.

346. Пољске сеоске молитве (држе се) око 3—4 сахата иза подне, кад има свијета и при припитом стању. Но пренијети вријеме молитве до подне било би тешко, јер домаћини и сви кућани су у послу, јер им долазе гости и спремање траје до подне, те док се одморе и ручају, онда иду на молитву, и зато се одржи молитва иза подне.

Бос. Шамац

Д. Д.

347. Пољске молитве се чине само у вријеме суше, обично се иде из цркве у поље. Других каквих обичаја том приликом нема, а о храмовској слави у цркви буде једва 15—20 душа страних. Врло је рђав обичај још и то да тек послје подне долазе на молитву у пијаном стању те се обично и често догоди туча, битка. Узрок је што је механа близу, а и иначе донесу пијани већ са собом опет пића. Чини се обично вечерња са водичом те молитве за кишу или сушу, како је кад већа потреба.

Толиса

Т. Ђ.

348. Сеоска молитва бива о Тројичиндану једне године код цркве у Г. Слатини а друге у Д. Слатини, и тако се реда. Том приликом дочекују се гости из других села, па кад се лијепо почасте онда иду на молитву која се врши иза подне.

Слатина

Ј. Јф.

349. У овој парохији обдржаје се само у једном селу молитва, и то послје подне око 4 сата, као и свуда.

Градачац и околина Д. Т.

350. Пољских молитава овдје нема, али држи се храмовска слава...

Модрича С. П.

351. По обичају давнашњем је, кад је молитва, прво дођу ко је коме својта. Дођу кући, ту једу и пију, а онда, кад на молитву дођу, ту се опет ставља софра послје молитве и зове се својта, пријатељи и пију све до мрака. Кад се враћају кући или још док су на молитви, ријетко кад не буде свађе и битке, тако да се прије времена свијет разиђе.

Раковац Ј. К.

352. Као што свагдје, то и овдје без ракије не може се бити, али мора се навести да народ неће нити јести нити пити док се богослужење не сврши, а онда се стављају софре и настаје пиће, само не може се рећи да се прекомјерно пије.

Грачаница П. С.

353. Што је речено за крсна имена, подушја, пијерове и остало, то се исто може рећи и за пољске молитве (масла). Гости из других села долазе на ручак познаницима и пријатељима онога села, чија је молитва; по ручку и сити и пијани одлазе цркви, кад је већ служба божија, али без народа, свршена. Домаћи донесу уза се сваког јела у изобиљу и пића, те се чашћење започето код кућа настави и код цркве и траје до ноћи. Многи се од страних гостију опет враћају на конак својим познаницима, те и сутрадан наставе чашћавање. Непознат човјек, посматрајући ове зборове, ни по чем не би могао опазити да су ово молитвени скупови, јер ништа заиста нема, што би их као такве могло препоручити. Нестало је негдашње утакмице у јуначким играма и пјесмама као бацању камена, скакању, трчању, нишањењу итд. А мјесто тога дошла пијанка, разврат, безобразне и простачке пјесме, преклапанице и доскочице, дрпачења момчадије са дјевојкама на очиглед родитеља и којима то нимало није више зазор, даље чашћавање дјевојака вином, пивом и ракијом, то је данас у моди, и све оно за шта се прије гинуло, данас је то тако обично и домаће, да се на то нико не осврће.

Осјечани Ђ. П.

354. Пољских молитава нема сваке године, али и кад се обдржавају, нема на њима ни рђавих обичаја ни великог трошка ни нереди.

Бољанић М. Сф.

355. Пољске молитве чине се љети, да им бог дадне што обилнији род пољски и да их сачува од града. И на овим молитвама једе се и пије.

Возућа Ђ. Л.

356. Пољске и сеоске молитве то је овдје идентично. Пољских односно сеоских молитава у овој парохији има и сувише, а зову их „љетне молитве“ за разлику од „зимских молитава“. Има их скоро свака махала и мало је љети мрсних недјеља кад нема љетне молитве. Пријатељи и кумови становника код којих се чини молитва, који су на страни, тада обично долазе у госте. Силно се пиће потроши тада, а преко 100 јањаца окрене се на ражњу. Првобитну своју сврху, да се на оваквим састанцима помоле богу за рад и плод својих усјева, ови су састанци сасвим изгубили, а главна им је сврха разонођење и уживање у јелу и пићу, јер кад свештеник на овоме састанку сврши молепствије, ни десети дио од присутних не присуствује молитви. Већином само старе особе присуствују.

Хрге

Г. Г.

357. Пољске и сеоске молитве: још на недељу дана отпочне се цијело село старати и припремати у јелу и пићу за дан љетне молитве, јер страни свијет — из других села — тај ће им дан доћи, па и за други дан преноћити. — Може се рећи да од тога села на ту своју општу молитву нико и не дође — све се је то нашло у таквом неодложном послу, и мушко и женско, око припремања и дочека, јер и у највећим селима деси се да при молитви једва буде 10—15 чељади, ван када би молитву држали у сами акшам, било би их много, само кроз и кроз пијаних, да би и велика гријехота од бога била обављати молитвени чин са народом, који је душевно средством алкохола у абнормалном стању, а тај се гријех у већини наших села још и данас чини. Од свију обичаја овај обичај највише наш народ материјално кошта и морално убија, јер поред оних многих ситнијих моралних погрешака, што се овом приликом дешава, на више мјеста буде и мртвих глава. Ово се управо не би ни могло звати молитва, него нека весела забава, пијанчење и теревенка.

Загони

О. П.

358. Ношење крстова (крстоноше). При љетним молитвама постоји још у неким селима обичај носити крстове по селу, а у неким то не постоји, што паметно и раде, јер ово ходање са крстовима, како се данас обавља, никако се не слаже са прописом цркве наше о томе, јер се тај врло красан црквени чин и народни обичај извргао у људске ћеифе. Данас свештеник са неколико дјеце и два или три човјека, која се једва за то намоле, иде са литијом и крстовима кроз село што тако мора бити удешено, како би скоро све село и све куће сеоске опасати могао, те не само да село обиђе и на неким главним мјестима молитву укратко учини, него мора и кућама скретати да то и пред кућом учини, па и на бунар да оде — једино још фали, а по прилици и до тога ће се дотјерати, да свештеника са дјецом и крстовима не обаводе око куће и око сваке друге зграде. Неколицини и на неколико мјеста, што је могуће и за један дан обавити — макар нека и буде, али је то сваки рад, а то није никако могуће за један дан

учинити, и још прије тога у цркви служити. Села која ово не чине него само у средини својој љетну молитву обаве — најпаметније раде...

Загони

О. П.

359. Сеоске и пољске молитве у овим крајевима доста се правилно врше.

Јања

Т. Ђк.

360. Овде се одржава само сеоска молитва, тада се уочи молитве, уочи Тројица, прелије гробље, други дан Тројица носи се литија, сврши се молитва, спомену се сви домаћини, пречитају се читуле и онда се разилазе кућама, да дочекају госте и, тај дан се прилично троши у јелу и пићу. Молитва се сврши прије подне, само слабо долазе на молитву, сваке године све мање. Послије подне опет се састају те се младеж весели, пјева и игра, а старији сједе и разговарају се. Али се често дешава да се млађи потуку; ово се доста пута догађа при сваком сабору.

Велика Обарска

Б. О.

361. О сеоским молитвама које се одржавају од Ускрса до Петрова поста свијет је изложен великим трошковима, јер том приликом се више потроши него о славама.

Дворови

С. С.

362. Сеоске молитве народ у овим крајевима „преслава“ зове. Преслава бива свечаним даном, трошак траје само један дан, а тога се дана младеж упознаје, а старији сродници и познаници, ма и са стране били, имају прилику да се виде и разговоре о својим одношајима.

О пољским и сеоским молитвама је овај обичај: уочи прославе пречитају се читуле, прелије се гробље, а сутрадан, у неђељу, свршује се молитва, тј. водоосвећење и чин совершења литији, у присуству 40—100 домаћина. Пошље молитве иде тј. носи се литија кроз поље и између кућа, преко жита итд.

Свака кућа спрема јела и пића од прилике као и о крсној слави. Као гости долазе сви сродници и познаници из других села. Пошље обједа излази младеж на збор а пред мрак иде свако својој кући. Другог дана не чини се никаква трошка.

Батковић

Ц. Ш.

363. О пољским односно сеоским љетним молитвама троши се доста. Сваки, и најсиромашнији, сељак оног села где је молитва, мора убити крме или јање, а боље стојећи други дан молитве кољу и друго, поред осталог мрса кућевног, а ракије безбели не смије валити. Па навале гости из других села, те се једе и пије пуна два дана.

Забрђе

А. Г.

364. ... свако село има своје молитве за које се много потроши, јер гости буду два дана...

Драгаљевац

Ј. П.

365. О сеоским молитвама, које су уједно и пољске, и зову се „преславе“... обичај је да се иде с литијама на сваки бунар на који домаћин позове. Ту се чита један став еванђеља, изговори сугуба јектенија, спомену се живи у кући и иде се даље. То исто чини се унакрст по пољима око села. По свршеном опходу с литијом у ком буде лијеп број омладине, састану се домаћини на одређено мјесто, и ту се сврши молитва. По молитви одлазе домаћини кући и ту се чаште с гостима, који су обично фамилија или из других села. По ручку млађарија одлази у коло — вашар гдје касније дођу и старији и ту се само кола до сунца, тј. до сунчевог смираја, кад се сав свијет разиђе, те гости одлазе својим кућама.

Бродац

М. Ј. — С. П.

366. О пољским молитвама и храмовским славама чине се знатни трошкови. Домаћин је у неприлици: ни зна ко ће му доћи, ни колико ће гостију имати. Тежаци своју тешку и крваву муку неразумно расипају.

Црњелово

С. М.

Храмовне (црквене) славе

367. У Пожарници приликом храмовне славе врло је рђав обичај тај што свијет врло слабо дође тога дана на литургију, већ дође око подне или иза подне, те присуствују вечерњи, која се тога дана око два до три сата иза подне одржи, а након вечерње одржава се опход око цркве, пред црквом обави се освећење водике и кратка молитва, након које настаје у најбољем реду наредно весеље...

Пожарница

Д. Н.

368. О зборовима. ... У оним пак крајевима, гдје није у близини цркава било, као што је то до прије 9 година у овом котару случај био, састајао се је народ на неким извјесним мјестима (обично на висовима), те би ту послје свршеног водоосвећења водио разговоре и згоговоре. Старији би водили разговор о својим и народним потребама, а млађи би се натјецали у игрању, пјевању, скакању, бацању камена с рамена и другим народним играма. Прича се да се је под крај отоманске управе у овим земљама, код цркава и на другим зборовима о већим празницима састајало и до 15.000 душа, али се ни тада никад ништа није неваљало догађало. Истина, и данас народ у овом крају проводи као и прије и на исти начин ове своје зборове, тек би се могло рећи, да се данас више пије, те, иако ријетко, дође и до свађе. Иначе и данас се те светковине врше на исти начин као и прије: пјева се, игра се, бацају се камена, скачу итд.

Да би се омладина сеоска очувала од пића у овим приликама те да би се на тај начин избјегло свађама, тучњама и осталим сличним немилим појавама, заведен је обичај да се побједницима у разним народним играма даје награда. Тијем се омладина побуђује да своје тијело више вјежба и јача, а тијем

му се уједно одвлачи пажња од пијанке и обраћа нечем бољем и кориснијем и уједно јој се пружа прилика да код старијих стече угледа и признања. Од велике је користи и наредба виших власти којом је на зборовима забрањено точење алкохолних пића...

Кладањ

М. С.

369. О храмовској слави не троши се одвише, обично своју домаћу заиру понесу за јело, и ако купи коју оку мяса печеног.

Скочић

П. Л.

370. Храмовна слава је Рождество богородице али народ слави и дан када је црква освешена, а то је на Св. Агатоника, који народ зове Арлијевдан.

Растошница (Прибој)

С. Г.

371. О храмовским славама стојимо горе (в. бр. 343), јер тога дана из осталих села сусједних дође народ и својта овамо, те се разиђу по кућама и тамо се врло много потроши, како јела тако и пића, да често трошак буде већи но о крсном имену.

Црквина

С. Л.

372. ...Што се тиче храмовске славе и молитве, у овој парохији постоји на Рождество пресвете богородице (М. Госпојина)... Доста се потроши у јелу и пићу. Та се молитва обично после подне у 3 сата обдржава, кад се народ доста опије и онда на молитву долази и свакаква нереди и тучњава буде.

Доњи Скугрић

М. М.

373. О слави храма дођу рано у цркву и после службе мало поиграју и попјевају, па пошто оду кућама, ручају и више не долазе, осим домаћих у селу.

Поребрице

Ђ. С.

374. Пошто је храмовна слава у зиму (Св. Сава), то нема никаквих особитих трошкова.

Слатина

Ј. Јф.

375. Храмовна слава. На њој се не догађају велики нереди, пошто је забрањено точење пића, а с тим је већ уклоњено највеће зло, које је прије на збору било узроком сваке свађе, нереди и туче, а и власт редовно на славу шаље своје оружнике, који би могли какав мали неспоразум уклонити.

Милошевац

Д. П.

376. Пољских молитава овђе нема али држи се храмовска слава и то само пред црквом. Том приликом буде овећи и састанак младежи одавде и са села, те коло око цркве играју и веселе се.

Модрича

С. П.

377. Сељани у чијем је селу збор постављају софру и пиће и зову се знанци и пријатељи, што чини знатан трошак. Том се приликом много пиће попије, те се изроди каткад и свађа.

Срп. Грапска

Ј. Кч.

378. Мјештани у чијем је селу збор постављају софру и зову знанце и пријатеље. И при том је највеће зло у томе што се много пиће пије, из чега се каткад излеже свађа, па и битка.

Кожухе

П. Кч.

379. Храмовне и сеоске славе пролазе увијек мирно и уреду, без галаме и боја, мада се не може порећи да људи тим приликама подоста пију...

Бољанић

М. Сф.

380. О храмовним славама исто тако као и код љетних молитава, само што овдје боље похађају богослужење.

Хрге

Г. Г.

381. Ово се обавља са св. литургијом у цркви и са народним сабором и весељем код цркве; према својим потребама народ понешто и потроши, те се може рећи да је пристојна слава и народно весеље, особито откако је точење пића при овоме сабору народном забрањено.

Загони

О. П.

382. Храмовске славе могле би и боље посјећене бити.

Јања

Т. Ђк.

383. В. бр. 366.

Црњелово

С. М.

Календарски празници Божић и Ускрс (Васкрс)

384. О Божићу и Васкрсу рђав је обичај у Тузли да се иде први и други дан по кућама и честита. Изгледа вам да се тада цијело грађанство дигне на ноге, те иде од куће до куће са највећом журбом, јер ваља обићи по 100 домова. Према томе, то се честитање обавља са највећом хитњом...

У новије доба, према закључку црквено-школског одбора, иницијативом свештеника и одборника Васе Ристића, опрезно се овај обичај искорењује и ускоро ће се искоријенити сасвим или ограничити да само блиска родбина једно другом о тим празницима долази, честита и поразговара се.

Тузла

К. Д.

385. На Божић слабо народ долази цркви а око Ускрса много више, осталим празницима мање а понајбоље младим неђељама.

Пожарница

Д. Н.

386. Божић и Ускрс. Много се троши на пиће, уз то (у градовима и варошицама) на колаче, па на свираче и честитке празника.

Пурачић

П. К.

387. ... на Божић послје јутрење молитве а прије мирбожења разгрне се ватра на огњишту те онда чељад, једно за другим, прелазе преко огња на противну страну, изговарајући ријечи: „Од огња преко огња“ и тек се онда мирбожају. Ово се чини због тога да би се сачували у току наступајуће године од огњене болести (тифуса)...

Уочи Божића, Урса и Ђурђевдана затварају марву рано у кошаре и онда домаћин, насувши у торбу проса или ђетенова сјемена, обилази око кошара и, просипајући жито, говори: „Кад ово сјеме позобале, онда моме малу наудиле“. Ово чине да онемогуће вјештицама и чинилицама приступ у њихову марву и да на тај начин сачувају марву од болести.

Кладањ

М. С.

388. О Божићу рано дођу те се до зоре рано сврши литургија, послје не долазе до Богојављења и Св. Саве.

Јасеница (код Тузле)

Ј. Ј.

389. Обичаји о Божићу и Васкрсу су као и у свима осталим крајевима српског народа: стере се слама, сијеку бадњаци, ломе чесница, полазник итд...

Растопкица (Прибој)

С. Г.

390. О Божићу првог дана не буде у цркви овдје од сељака нико, а другог дана буде као и о храмовној слави, особито ако је лијепо вријеме. О Божићу се многи разболи прећеравши с дебелом печеницом. Печеница буде тешка 20—70 ока (чиста меса) и више и траје до Богојављења, и дуже, било што се не може прије појести, било што се нарочито оставља због гатања: „ваља се“.

Јасеница (Козлук)

П. О.

391. О Божићу обично и најсиромашнији спреми себи печеницу према стању свом, и нико никог о Божићу не походи, осим оног ко слави св. Архиђакона Стефана. Тај се мора добро спремити...

Скочић

П. Ј.

392. О овим годовним празницима (Божић, Ускрс и др.) народ је скроман и дозвољава кући својој само мало обилатију софру, а то му се не може замјерити.

Околина Брчког

Кол.

393. О Божићу народ се наш мирбожи, сламу зобну уноси у собе и стере, понеки бадњак уносе.

Горњи жабар

М. Ст.

394. О Божићу, Ускрсу и другим празницима народ уопште, а нарочито старији, слабо цркву посјећују.

Црквина

С. Ј.

395. О Божићу, Ускрсу и другим празницима у овој парохији народ чини зазивку, позива кум кума, пријатељ пријатеља, а понајвише иду тих празника женске једна другој са бабинама и свака носи у својој торби јела и пића, што није од велике штете, и то чине само један дан.

Доњи Скутрић

М. М.

396. О Божићу уносе бадњак увече. Сутрадан уводе неко теле, неки овцу умјесто полазника и веселе се. Међу му у уста чеснице, сира, печенице. Туку бадњаком по ватри, изговарајући: колико жигица, толико прасаца, јарића, оваца, крава, коза итд.

Поребрице

Ђ. С.

397. О празницима Божића, Ускрса и др. као и на Цвијети, покладе, сакупе се и млађи и старији код цркве где млађи играју коло а старији у драгости и весељу посматрају веселу и чилу младеж.

О Божићу свако, ма најсиромашнији, мора имати печеницу, ма се задужио за то, те сламу међу на шљиве ради рода да боље роде, али их слабо креше, чисти и ђубри. Догоди се некад и код цркве свађе, али опет све је ракија крива и механа што је близу.

Толиса

Т. Ђ.

398. Божић се сматра као најрадоснији празник, те му се припремају јелом и пићем. „Печеница“ је облигатна, да се сматра великом сиротом, скоро срамотом за онога који је нема.

Слатина

Ј. Јф.

399. О божићним, ускршњим и осталим празницима је рђав обичај у нашег народа што он такве дане пропраћа у прекомјерном јелу и пићу, не знајући да му је празник, док се тобоже не окријепи пићем.

Градачац и околина

Д. Т.

400. О Божићу, Васкрсу и другим празницима у овој парохији нема каквих штетних обичаја, пошто се народ већим дијелом на те дане задржава код својих кућа и код цркве, гдје се између младежи заповргне недужна игра и пјесма.

Милошевац

Д. П.

401. О Божићу, Ускрсу обичај је да један другог посјећују и празник честитају. О Божићу се мирбоже. Уопште ова два велика празника увијек весело проводе.

Модрича

С. П.

402. Као што је обичај, први дан Божића не иду никуд из куће, а други дан својта својти долази на част, а и на Ускрс исто

тако, а овдје други дан Божића и први дан Ускрса и о већим празницима долазе цркви и пиће доносе и пију.

Раковац

Ј. К.

403. О Божићу, Ускрсу и другим празницима за чељад поставља се софра, која се о Божићу за три дана не диже. На те празнике много се пије и даје се и дјечи пиће.

Срп. Грапска

Ј. Кч.

404. О Божићу, Ускрсу и другим празницима. За ове празнике може се рећи да их народ слави као што треба без икаквих трошкова и пијанки, дочим код варошана већ је друкчије и доста се троши на послатице, а млађарија тада је највише по кафанама уза свираче, лумпује, троши и своје здравље губи.

Грачица

П. С.

405. О Божићу и Ускрсу није у селу обичај ићи од своје куће другоме на честитање, као што је по варошима.

На Божић поставља се софра и не диже се за три дана (док не прође Божић). На те празнике (Божић и Ускрс а и на крсно име) и дјечи се даје пиће.

Обичај је да се оставља јело што на Бадњи дан остане од вечере, те се једе на Крстовдан.

Кожухе

П. Кч.

406. Као год све остало тако народ и своје највеће празнике као Божић, Ускрс, Духове и друге прославља са пићем. О Божићу обичај је чак да се и дјеца опију да бљују. Јер „не би било добро ако се на Божић ма ко у кући не избљује“.

Осјечани

Б. П.

407. Божић, Ускрс и друге свеце прослављају укућани сами, без званица и гостију. На благодане веће пије се доста и ако се не може рећи превише.

Бољанић

М. Сф.

408. На сваком састанку, па према томе и о Божићу и Ускрсу, код цркава састаје (се) свој са својим и дабогме часте, наравно без пића им нема части.

Возућа

Б. Л.

409. ...народ апсолутно не похађа цркве други и трећи дан Божића и други и трећи дан Ускрса, затим о Јовањдану (7. јануар), а особито Јовањдан скоро и не светкују. Даље још не светкују никако празник Цар Константин и царица Јелена и друге, дочим у неке дане у које нас црква није обвезала вршити богослужење у цркви и који нису ни храмовна слава, као на пр. Мученици (9. марта), многи се тада свијет скуп и код цркве и тај дан убрајају међу остале веће празнике у години.

Хрге

Г. Г.

410. Уочи Божића уносе сламу у кућу, ложе бадњак да сву ноћ гори, сутра дан долази полазник, посипају га житом и

он њих, онда креше бадњак и честита им Божић. Пошто полазник оде, онда постављају софру, пале свијећу, моле се богу, домаћин их окади, мирбоже се и сједају те ручају. Послије ручка угасе свијећу са житом и гледају: ако је доста жита на свијећу прионуло, биће родна година, а ако је мало, биће слаба година. Тада гледају у плећку од печенице хоће ли ко од укућана или од родбине умријети, хоће ли бити какве штете и друго којешта.

Велика Обарска

Ђ. О.

411. О Божићу и другим зимским празницима постоји штетан обичај да омладина иде по селу и прави сијела, која су по омладину врло штетна и убитачна, јер се на тим ноћним састанцима омладина квари и учи свему што не ваља.

Дворови

С. С.

412. Обичај је о Божићу овај: доноси се бадњак (храстово шушњарасто-лиснато дрво) и прислања уз кућу на бадњи дан. Уочи Божића пече се свињче, негђе и јагње, тукац, честница и друго јело. Увече се уноси слама и по свој кући просипа. На Божић сва чељад, порано пошто се измирбоже — изљубе — ручају. У цркву иде само младеж.

Батковићи

Ц. Ш.

413. ... обичај је на Божић вече да домаћини и кућани иду на сијела и сваки домаћин понесе са собом по једну чутуру ракије. Стари људи пију и веселе се, а младеж игра у колу.

Драгаљевац

Ј. П.

414. О Воскресенију и слави црквеној долазе касно после литургије, донесу јела и пића, те су одани пијанству како мушки тако и женске.

Јасеница (код Тузле)

Ј. Л.

415. О Васкрсу ни десети нема печенице, а исто ни трошкова излишних, осим ко оде цркви те се исто управљају као што је у тачки 6 (пољске и сеоске молитве) наведено (в. бр. 340).

Скочић

П. Л.

416. О Васкресенију само се туцају јајцима и ништа више.

Горњи Жабар

М. Ст.

417. О Васкрсу не гатају ништа.

Поребрице

Ђ. С.

418. О Ускрсу и другим празницима мање троше (него о Божићу).

Слатина

Ј. Јф.

419. О Ускрсу нема особитих обичаја, само што ће се свако чељаде омрсити обојеним јајцетом, које је обојено на Велики петак прије сунца, и то умоченим у пепео а не у со.

Велика Обарска

Ђ. О.

420. О Ускресу се спрема јело као и о Божићу, шарају се јајца и кувају у варзиљу. Народ пошље ручка иде на збор. Тако бива и (о) другим већим празницима, осим шарања јајца.

Батковић

Ц. Ш.

Остали празници преко године

421. О храмовним славама, Вакресу, младим неђељама и другим празницима рђав је обичај:

1. Долажење цркви касно, до 2—3 сата послје подне, а то је већ ради вашара, а не ради молитве у цркви.

2. Доношење многог јела и пића.

3. Пијанка по механама.

4. Хођење по чаршији и куповање потребних и непотребних ствари, због чега православни трговци Срби и занатлије морају дућане отворене држати.

5. Враћање кући, утркујући се, поцикујући, галамећи, свађајући се итд. Тада многи спадну с коња, изврну се из кола, побију се итд.

Јасеница (Козлук)

П. О.

422. О Ђурђеву дану враћају жене и дјевојке, беру некакве траве, мећу у воду и онда се том водом купају прије сунца. Мушкиње прави од љескових прутућа крстиће и саде их по њивама, вртовима, пчелињаку и тору, и то зову записи.

Кажу, да неке жене ноћу уочи Ђурђевог дана јашу на вратилу и иду по туђијем торовима и враћају да одузму млијеко од туђијех крава и својијем дају.

Велика Обарска

Ђ. О.

423. О Ђурђев-дану народ освјештава соли, да боље напредују говеда. Вјерује се да о Ђурђев-дану лијетају вјештице.

Растошница (Прибој)

С. Г.

424. Обичај је да на Спасов-дан прије зоре сваки своју њиву прекрсти, тј. направи од дрвета тањи крст, окрене га према истоку и убоде у земљу. Том приликом моле се да им милостиви бог благослови њиву и усјев, да сачува од леда и да је домаћин у здрављу сабере.

Пожарница

Д. Н.

425. Уочи Видовдана, Ивањдана и Петровдана пале се око торова лиле (брезова кора усађена у расцијепљену мотку). Уочи Петровдана обносе пастири запаљене лиле око торова и око кућа, а стопанице их онда награђују скорупом и масним сиром. Овај обичај постоји и код муслимана у овом крају...

Са изумирањем старијег нараштаја, нестаје и ових обичаја те није далеко вријеме када ће их посве нестати...

Кладањ

М. С.

426. Дан у који је било Усјековање главе св. Јована кроз цијелу годину, као и уторак, сматрају за несрећан дан и никакав већи посао неће у тај дан почети.

Прибој

Ј. Ј.

427. ... народ још слави љети, кад је највећи посао, неке мале свеце за које црква не прописује да се славе.

Кожухе

П. Кч.

428. Једино народ још слави љети, кад је највише посла, неке мале свеце. Жене пазе млади петак итд.

Срп. Грапска

Ј. Кч.

429. Многе дане црквом непрописане светкују, као нпр. Вартоломеја, Огњену Марију итд. а понајвише љетне.

Милошевац

Д. П.

430. У овом горском предјелу празнује народ многе дане у које је црквом дозвољено радити. Тих „свечаника“ има врло много, и сви скоро падају у љетне и јесење доба, управо дакле онда, кад тежак мора највише радити, ако хоће, да се за зиму припреми и да може свима својим обавезама према породици, друштву и држави ваљано да одговори. У сваком селу скоро има бар по један старац или старица, који и данас воде рачуна о томе када који „свечаник“ пада. У те дане чувају се сви рада као живе ватре, и не би тада никаква посла у љетини извршили, па кад би морали гладовати. И муслимани у селима устежу се од пољских радова у те „свечанике“ као нпр. на дан Св. Прокопија, Блажене Марије итд.

Ипак се је код млађег свијета у том погледу много успјело. Млађи свијет, слушајући ријечи и савјете својих свештеника, а нешто и ушљед све несноснијих прилика за живот, напушта светковање тих свечаника и празнује само оне дане које је и св. црква за празновање одредила. Изгледа, да ће са изумирањем старијег нараштаја и тих „светковина“ потпуно нестати...

Кладань

М. С.

431. Врло је штетан обичај да женске петком преко читаве године неће женски ручни посао да раде...

... Иако петак посвећују св. Петки, то на дан св. Параскеве у цркви нема ни једне жене. Обичај празновања петка остао је од турског времена. Српкиње су послуживале по турским кућама, па како Туркиње празнују петак, то су и Српкиње научиле да петком не раде, унијеле су у наш сеоски свијет, те се и данас то повлачи.

Пожарница

Д. Н.

432. Обичај је да недјељом не ће нипошто домаћица укувати хљеб, тако да суботом, ако је било доста посленика, па се сав хљеб потрошио, а нема се времена укувати, недјељом многа

кућа остане без хљеба и мора на бијели пекарски хљебац трошити новац...

... Народ не може оставити празновање неких празника као: Обретеније главе св. Јована Крститеља, Огњене Марије, Пантелина, Прокопов-дана, Марков-дана и још неких...

Пожарница

Д. Н.

В. и бр. 387, 397, 399, 400, 403, 404, 406, 407, 409.

Пољопривредни радови и обичаји

433. Прије него ли у прољеће домаћин почне орати, прекрсти се, помоли се богу и онда оре. Приликом сваког пољског рада почиње и свршава рад с молитвом...

Пожарница

Д. Н.

434. Тек се од новијег времена увађа у ову парохију гвоздени плугови, иначе велика већина ради са дрвеним плугом...

Пожарница

Д. Н.

435. Приликом обрађивања земље гата се, ако сиромашни први почне орати, то ће година бити неродна. Вјерују, да је најбоље почети сваки рад понеђељником и четвртком. Уторком се не почиње никакав рад.

Растошница (Прибој)

С. Г.

436. Приликом сјетве, обрађивања и жетве усјева, о ко-сидби и иначе не може се рећи да је наш народ баш вриједан. А ово је: 1. због незнања и 2. због огорчености што све једнако мора давати бегу трећину, држави велику порезу, а попу поред што плаћа у порезном уреду поповину, још и кад му се роди, умре, вјенча итд.

Јасеница (Козлук)

П. О.

437. Народ овдје скоро никако земље не ђубри.

Јасеница (Козлук)

П. О.

438. Зиме се скоро ништа и не ради. Од 100 домаћина, зими кад је рђаво вријеме само 1—2 занимају се неким корисним радом. Највише их има по селима самоуких колара, качара и дунђера. Ковач неће нико да буде, јер веле, то су циганска посла.

Јасеница (Козлук)

П. О.

439. Слабо се брине за успрему хране. По 10—20 дана леже кукурузи у јесен о брању на њиви на камари, кисну, клијају и кваре се. Домаћин, домаћица или дијете сједи код камаре и дан и ноћ и чува, зебе и болест добија. Више пута сам видео камару кукуруза пред кућом од 20—50—100 врећа, гдје кисне, крмци, говеда и перад једу и разносе по авлији. Кад дотичном кажем: „Зашто ту храну не уклањаш одатле, што ниси

зимус, ја љетос, направио што чардацића ја оплео што коша“ он одговара: „Нема се о шта, нема се кад“, или; „Ко је знао, попо, да ће година, фала богу, овако понијети, па нек једу (кормци и говеда), кад је бог дао“.

Јасеница (Козлук)

П. О.

440. Имућни и задружни на време обраде, посију, покосе. Узму под надницу сиремака, који нема дјеци комадића љеба дати иде им радити за љеб да нахрани дјецу. Док њима обради, његова љетина пропаде посве. Ко није на време сијао ни орао, није могао од своје потребе.

Пореврице

Ђ. С.

441. У свима гранама привреде ради се још примитивним начином. Истина у овим крајевима помало се шире разне привредне машине, али саме машине значе само уштеду времена, а не рационалност у привреди. Продуктивност нашега тежака је у томе што са повишењем издатака обрађује више земљишта, тј. осим своје земље раде на беглуцима или пустарама на пола, или, ако има шуме, крчи је и сије по крчевини. То су им једини начини да повећају приходе.

Код обрађивања најимају надничаре или раде један другом у зајам.

Косидба је најзанимљивији привредни посао. Ту се развије читава утакмица у вјештини косачкој и веле да је то најтежи посао у тежачењу. Ни једни се посланици тако не угошћавају као косци. Њима се и ракија даје, тако да се с поносом прича како се косци истом у зору разилазе.

Слатина

Ј. Јф.

442. Приликом сјетве, обрађивања и жетве усјева и о косидби — (потписаном) није ништа познато рђаво или сујевјерно.

Градачац и околина

Д. Т.

443. ... народ ове парохије у погледу рационалног обрађивања земље прилично (је) одмакао од многих босанских српских села и приближио се модерним оруђем и радом прекосавском тежаку.

Милошевац

Д. П.

444. Земље се овде обрађују рационално и већином машинама.

Модрича

С. П.

445. Приликом сјетве вјерују многи да кад образди њиву па ако му први поп на њиву дође, онда му њива неће родити, а ако му дође Турчин да ће родити. Добар им је обичај, да ће сваки при свакој сјетви поменути бога, као и при сваком другом послу.

Велика Обарска

Ђ. О.

446. Што се усјева тиче немају нарочитијех гатања, само што слабо обрађују земљу и што много свете. У мојој парохији нема једна трећина дана у години да раде, оно све свете, и ништа им не користи говорити. Кад му речем да није тежак односно велик празник, да треба радити, а он се смије, вели, хоће поп да ме наврати да се огрјешим, па да се разболим, да ми чита молитву.

Забрђе

А. Г.

Моба и позајмица

447. Копане, жетва ј косидба ради се мобама, један другом долазе у зајам, на тај начин не издаје свет новац за посленике. Само је та мана код моба, што на мобу долазе касно између 9—11 сати ујутру...

Лијеп је обичај да народ иде цабе орати сиротињи. За то обично сиромашан човјек дође питати свештеника, да л' би му дозволио да у који мањи празник, као на Марков-дан и остале, смије позвати кога да му бесплатно оре. Увјек свештеник то дозволи и том приликом похвали оног који хоће сиротињи да бесплатно оре и тим му помогне да до свога хљеба дође.

Пожарница

Д. Н.

448. Обичај, да се приликом жетве усјева и о косидби моби или косцима износи пиће и да се боље почасте, закоље и које марвинче.

Пурачић

П. К.

449. Још од најдавнијих времена постоји у нашим селима обичај, да при обрађивању земље задружни помажу инокоснијем. То се врши обично мобама. Задружна кућа шаље инокосну сусједу на његов позив и молбу по неколике млађе снаге, које би му дан-два помогле да своју „љетину на вријеме смири“. Моба се обично сазива на окопавање кукуруза, кошевину и жетву. Млађи свијет са највећом готовошћу одлази на мобе, јер му се том приликом пружа уједно згода да се мало и провесели. Увече послје свршеног посла настаје играња, која траје дубоко у ноћ и свршава се обично у најљепшој слози и миру.

Кладань

М. С.

450. Приликом сјетве, жетве, усјева, копања, косидбе и вршидбе итд. храна је обична домаћа, јер се ту ради узајамно; што је ко имућнији, мало бољу храну даје. Ако пак уморним радницима изнесу по коју чашу, ако има ракије, придобије с тим раднике прије, и у зајам и у новце, а не тражи равнаја, и ово није велики трошак, а љубав има и слави се кроз то, као врличина.

Ако пак неко сазове мобу у неки мали празник, на који дан народ себи не ради, ради ајнака — весела скуп се моба, и домаћин ради користи почасте раднике и пићем.

Скочић

П. Л.

451. Код нас у доцније вријеме слабо се сазива моба о окопавању кукуруза, о жетви и косидби, већ собом послове раде домаћа чељад. Нема овде никаких сујевјерија. Трошкова нема, обична храна.

Горњи Жабар

М. Ст.

452. У овој парохији само има обичај о жетви и косидби понешто пића узети и увечер раденике мало напојити...

Што се тиче сјетве и обрађивања један другом узајамно у помоћ притјече.

Доњи Скугрић

М. М.

453. Моба по свршетку, као при жетви, косидби, мора подоста ракије имати и онда се обично коље које марвинче, јаре, јање, али „луда вода“ чини своје.

Толиса

Т. Ђ.

454. Велики трошкови сад нијесу као што је прије било кад се звало на мобу, па по 50 ока ракије и по двоје бравинчади клало, а сад сасвим мало.

Раковац

Ј. К.

455. Једино је обичај да се косцима увечер изнесе ракије, дочим при другим пољским пословима нема обичаја ракију износити.

Грачаница

П. С.

456. Сала нема као што је било прије многог пића и трошка на обилате гозбе косцима и жетеоцима.

Кожухе

П. Кч.

Држање стоке, рад и веровања око ње

457. Овај народ врло слабо гаји марву. Пасмина је доста слаба а поготово храна. Овдје гледају да имају на броју већи број марве а не пазе на корист исте...

... Како је ово мјесто близу Тузле, а млијеко се у Тузли добро продаје, то је наговарао свештеник неке људе да набаве неколико добрих млијечних крава, те да у заједници млијеко продају у Тузли. За примјер њима сам је свештеник млијеко продавао, те од двије добре краве подмиривао кућу и мјесечно за млијеко примао по 30—50 круна. Тешко је свијет на ово наговорити, али већ их има који намјеравају у заједници као у некој задрузи млијеко скупљати и продавати.

Пожарница

Д. Н.

458. Забранити да се малу не смије записивати код хоца, што неки појединци чине, и упућивати народ да се чини благослов стаду у тору.

Пурачић

П. К.

459. Марву чувају од урока, тако телету вежу око врата кашику; крави на реп црвен конач. Вјерују да има жена, које могу одузети крави млијеко (вјештица). Оне јашу уочи Ђурђевдана на бадњу и бацају на раскришће старе кашике, чанке итд.

Растошница (Прибој)

С. Г.

460. Гајење и држање марве је врло слабо. Мало је домаћина, који имају и ону жалосну кошарицу за марве. А већ зидане штале ваљда нико од сељака у Босни и Херцеговини нема. Постоје различита врачања и бајања марви, особито о Ђурђеву, Петрову, Варину и Савину дне 4. и 5. децембра.

Јасеница (Козлук)

П. О.

461. Обично се држе говеда наше домаће пасмине са множењем боље пасмине, те у том народ пропада из разлога: боља пасмина не трпи зиме, нема наш сељак добрих стаја, не трпи лоше хране, и прождрљивија је. Краве насилно воде те остају јалове по 2 године, и обично угину у телењу, не сије народ детелине за бољи одгој марве, кроз то у гојењу говеда пропада.

Обично вриједни и ваљани сељаци држе поједини коза и оваца, а највише подгајају крмке, јер се од тог мала најлакше и најприје до новца дође, а има их неваљалих да само једва коју кокош има пред кућом.

Скочић

П. Л.

462. Гајење и држање марве још и сад је примитивно. Додуше, у последње доба почиње се наша марва укрштавањем оплемењавати. Рђава стаја и храна готово је код сваког.

Околина Брчког

Кол.

463. Како год наш народ не зна себе да чува и одгаја, исто тако и са марвом не стоји боље. Кошаре и стаје или никако нема или, ако их има, то су врло слабе. Они од марве траже да им све ради а за њихову храну и стају слабо се брину, но обично пуштају да се сама марва, нарочито коњи, за своју храну брину... Додуше, назад неколико година опажа се и у томе неки напредак, јер свијет почиње сијати дјетелину, грахорицу, кравију репу итд., те има наде да ће у том погледу поћи на боље.

Црквина

С. Л.

464. У овој парохији слабо се пази на издржавање марве, слабе стаје, а понајвише и напољу ноћује марва. Иако у овој парохији доста добре и потребите хране имаде, ипак своју марву не његују како треба. Много их имаде који храну продају, а кад највећма треба, онда му се марва од рђе заваљује.

Доњи Скугрић

М. М.

465. Велика непажња, многи нема зими ни штале, а особито они који држе наполицу. Ни довољно хране нема, ни воде, већ испод леда онако студену и престудену пије, и опет на пољу

без топле штале ће га туче снијег, вјетар, па мора озепсти и обољети.

Поребрице

Б. С.

466. Код гајења марве које је сада велика ријеткост, јесте да народ нема зграда за марву и који имају у рђавом су стању. Наш народ је прије марву држао по травњацима и уријама, па пошто у нас сад нема просте земље, то је и марве мало.

Бос. Шамац

Д. Д.

467. Гајење марве је никако, а услед слабе његе зими и хране на прољеће кад мора — волови — да ору, често се догоди да оболи. Онда је сва њега и лијек кукурјек.

Толиса

Т. Ђ.

468. Код марве је главно број глава а не каквоћа. Неки имају и по неколико крава, али од тих крава једва да имају по 3 мјесеца млијека, јер због рђавог одгајања краве губе млијечност. Штала у правом слислу те ријечи немају. Има нека настрешница звани „навјес“, који утолико вриједи, да киша и снијег не пада марвинчету директно на леђа, а иначе је изложено свима градијама зиме или топлоте. Ако се које марвинче товити хоће ради продаје или клања, тада се одваја и посебно храни.

Код одгоја марве има највише празновјерја. Ако које говече угине, ако се разболи, ако крава престане наједном давати млијека итд., одмах су готови окривити комшиницу, да им је она то „учинила“.

Слатина

Ј. Јф.

469. ... наш народ не спрема за марву онакове стаје које би одговарале здравственим прописима. Стаје су им на отвореном пољу, гдје је марва извргнута промаји, прозебу; осим тога их у нечистоћи држе.

Градачац и околина

Д. Т.

470. Као и у обрађивању земље, тако исто и у гајењу марве према околностима прилично је рационалан.

Милошевац

Д. П.

471. Као што је свукуд, једнако се марва држи, а само то има, кад им говече оболи, иду гатарима и дрво тивсовину међу у рог да се сачува од болести.

Раковац

Ј. К.

472. У народу се још по мало одржава вјеровање да неке жене могу крави одузети млијеко.

Срп. Грапска

Ј. Кч.

473. Народ се бави гајењем марве, али сасвим слабо, пошто је у околини рђава пасмина говеда и уопће свих врста марве, а осим тога народ слабо се брине да марву држи у реду као што

би требало. Штале су скоро у свакога рђаве и хладне; нити се марва храни добро те зато народ слабо у гајењу марве и напредује.

Грачаница

П. С.

474. Има неколико празновјерица безразложних и наивних: тако нпр. многи вјерују да има гатара, које могу крави млијеко одузети, па својој крави додати; многи неће свиње тући за млада мјесеца, јер буде, кажу, маст водњикава; многи опет неће марвинче продати преко цијеле године у онај дан седмични у ком је било Усјековање, бојећи се да се не „осијече мал“.

Кожухе

П. Кч.

475. ...овдашњим становницима земљорадња и сточарство (је) само изгредни посао откако су у овоме крају отпочеле рад фирме „Ајслер и Ортлиб“ и „Грегерсон“ у Завидовићу. Земља је овдје каменита и неплодна, а ни за сточарство није тако подесна, те језгра народне снаге зарађује себи хљеб код ових фирми. Нема ни једне задружније куће, из које бар по двије до три радне снаге не раде код речених фирми. Зарада је врло добра и далеко им се боље исплати него ли бавити се земљорадњом и сточарством.

Хрге

Г. Г.

476. Са гајењем и држањем марве доста добро иде, само још са подизањем добрих марвених стаја споро иде.

Јања

Т. Ђк.

477. О гајењу и држању марве има врачања, иду те огледају, записују и те записе вежу на музлицу, дају кравама некакве траве да више млијека добију. Чувају краве од чинилица, јер веле да има неких жена које кравама нешто учине те им млијеко одузму. Има их доста који код свештеника читавају со о Ђурђеву дану и Варину дану.

Велика Обарска

Ђ. О.

478. Овдје је гајење марве прилично унапређено, али немају за марву испаше као што је некада било, те због тога је и марве мање.

Велика Обарска

Ђ. О.

479. ...народ са гајењем стоке врло рђаво стоји, па не помажу му ни гатке ни празновјерице.

Дворови

С. С.

480. Гајење марве се извршује са доста добрим успјехом, само што народ то врло мало предузима, јер се скоро сва земља употребљава за обрађивање усјева. Највећа је погрешка што се народ не може да привикне да марву држи у стаји, а ако има стаја, обично је слаба и отворена, тако да је марва на највећој зими под отвореним ведрим небом.

Марва се обично држи домаће пасмине.

Батковић

Ц. Ш.

481. ... сасвим добро одгајају марву а зими у приличним и топлим шталама држе.

Драгаљевац

Ј. П.

482. При гојењу марве свијет се држи још примитивности. Још зову свештеника да свети водицу у тору, ако је мал посрнуо.

Бродац

М. Ј. — С. П.

Становање

483. Куће се праве мале, ниске, с једном собицом, на којој су три-четири прозора итд.

Јасеница (Козлук)

П. О.

484. Свака се српска кућа позна по томе, што има крст на сред крова...

Пожарница

Д. Н.

485. Овако биједном и жалосном здравственом стању нашега народа разни су узроци, а на првом мјесту свакако рђави станови и неразуман начин живота. У прегријаној, балегом коњском или говеђом излијењеној соби од јелових брвана, на голим подницама лежи њих по десетак и без простирке и без покривке и удише смрад од мокра одијела и обуће, што је на пречагама изнад пећи поредана ради сушења. Двије-три јамице на брвнима, зачепљене каквом труљом, кожицом или комадићем стакла, замјењују прозоре, кроз које би требала да у собу уђе свјетлост и чист ваздух, што је због тјескобе и неподесности истих просто немогуће.

У оваквим неприкладним и тијесним — са једном собом само — становима не може ни болесник да добије нужне његе, а због тјескобе здрава чељад су присиљена у истом простору са болесником лежати, те се ушљед тога заразне болести нагло шире и смртни случајеви изванредно множе.

Опажа се, истина, да се је у задње доба у овом погледу пошло на боље: станови се граде прикладније, и ако опет само с једном собом; мјесто труљом зачепљених јамица виде се сада прозори, који пружају могућност за провјетравање и измјену ваздуха. Али је ово ипак мало.

Кладањ

М. С.

486. Стан рђав, свјетла само толико да се предмети унутра распознати могу, загушљив ваздух, заједничко спавање и борављење здравих са болесним, нечистоћа сућа и одјеће јесу атрибути сеоске куће. Изнимака је мало.

Околина Брчког

Кол.

Обичаји приликом грађења куће

487. ... домови се освећују и „курбане“. Том се приликом опет издашно и много потроши.

Растошница (Прибој)

С. Г.

488. Масла и кућни темељ не освјештаје овдје нико.

Нова кућа се освјештаје, али се најприје курбани. На курбану буду мајстори, који су кућу правили, родбина и комшије, те се једе и пије цијелу ноћ.

Јасеница (Козлук)

П. О.

489. (Благослов кућног темеља:) свештеник нема посла. Најсиромашнији домаћин мора наћи овна, да неимар закоље на темељу, поједу га и напију се, и то је освећење темеља.

Кад се кућа сврши, обично опет ован мора бити да се као курбан закоље на прагу, и то неимар. А домаћин онда прави насеље ради мајстора, позове кумове, пријатеље и комшије на насеље, који му дођу са даровима: пита, погача, плоска, све то не фали.

Кад већ све буде готово, неимар уцјењује домаћина па да му алали и кућу благослови, и преко плате добије 10—20—30 форинти. А свештеника зове до мјесец да му дом освети, и то на вересију, јер вели сад сам се потрошио плахо, а има их који не свете никако, или по три године не плати освештење дома.

Скочић

П. Л.

490. При освештавању куће уобичајен је курбан, који тежака кошта једног доброг бравца и аков-два ракије. Епilog су томе разбијене главе, мамурлук, болест, хапс и друго ове врсте.

Околина Брчког

Кол.

491. Освећење темеља и новог дома. При овим обредима има домаћин прилично трошкова.

Горњи Жабар

М. Ст.

492. На благослов темеља и нове куће позивају се само кућни неимари и по који сусјед и са малим трошком све се обави.

Црквина

С. Л.

493. ... ријетко свештеника позивају за благослов темеља и нових домова, иако се чешће праве нове зграде и куће, велећи: кад свештеник случајно успут наиђе крај његова дома, нека ми водицу свети и зато нијесам ништа дужан за ту водицу платити, и у том веле да је имао благослов куће. А што на довршењу куће или друге зграде потроши на мајсторе и узванице то му се чини да само то мора бити, а благослов му је свештеника скуп и тежак, што би свештенику према таксама дао.

Доњи Скугрић

М. М.

494. Тајна јелеосвећења чини се уз часни пост и читаву дому, што није правилно, али можда је то постало од тога, што се осјећала потреба, да се бар једанпут у години чини молитва за сав дом, а пошто за такве случајеве у требнику нема ништа посебно, то су свештеници узели тајну јелеосвећења.

Приликом преласка у нови дом чини се обред прописани и ако изгледа да су прије и том приликом чинили јелеосвећење.

Слатина

Ј. Јф.

495. ...ако је благослов новог дома, тај дан и мајсторима који су кућу градили ручак и част дају.

Милошевац

Д. П.

496. ...кад је нови дом, освећује се и зову се на насеље кумови и пријатељи, својта на част, а и ови донесу са собом пиће и јестиво као „поштење“, али домаћин потроши доста, макар ови и донијели поштења.

Раковац

Ј. К.

497. Масла се сасвим слабо и чине пошто то свијет изобиљајо скоро сасвим, дочим приликом молитве за болне и приликом благослова темеља и нових домова у овој парохији нема обичаја какве софре стављати и пиће трошити, једино што свештенику спреме ручак, и то је све.

Грачаница

П. С.

498. Још се одржао обичај, да се на темељу новосаграђене куће закоље марвинче, да се темељ окрвачи.

Кад се кућа сврши, приређује се „пајдос“, тј. част мајсторима, те се позове и родбина и комшилук на ручак (или вечеру) и пиће којег се и овом приликом потроши прилична количина, што често уроди обичним и већ споменути у овом исказу последицама (тј. свађом и тучом), које су редовни пратиоци прекомјерног пића.

Кожухе

П. Кч.

499. Приликом освећења темеља нема великог трошка. Приликом освећења домова има доста трошка; тада се и огњиште дарује...

Бољанић

М. Сф.

500. ...Освећење темеља и новог дома овдје се никад не употребљава. Кад је дом готов, позове се свештеник, да изврши мало водоосвећење, јер веле да код њих није никад било освећења темеља нити освећења куће на други начин осим само на овај. Веле даље да то само може чинити онај који је богатији, а за њих сиромаше да је доста и ово.

Хрпе

Г. Г.

501. Обред благослова темеља и нових домова обавља се према пропису требника. По обављеном обреду, а негђе и прије, коље се ован зван „курбан“ и сазива се свијет на част и весеље, уиме курбана, како они зову, или насеља. Овом приликом дође и мушко и женско са приносом: колачем, питом и плоском на овај састанак, који почиње обично у вечер, те се преко ноћи пије, пјева и игра до у саму зору, при чему домаћин потроши велику

суму новца, коју понајвише позајми, а често се овом приликом догоди и свађе, туче, па и других моралних погрешака. Један је случај у оближњој вароши био, да је један сељак на курбану у вароши толико јео и пио преко мјере, докопавши се цабе јела и пића, да су га морали на колима однијети кући, јер није могао собом отићи, те је код куће одмах умро.

Загони

О. П.

502. О освећењу нових домова закољу овна на кућном прагу и то зову курбан, и овом приликом прилично се троши на јело и пиће.

Велика Обарска

Ђ. О.

503. Што се тиче благослова кућнег темеља, мало ко поради тога зове свештеника, а што се тиче благослова новог дома, овакав је обичај:

Домаћин обично по довршетку дома спрема гозбу. Најприје закоље јагње на прагу кућњем, онда исто испече на ражњу. Јагње кољу мајстори, који су кућу градили. Осим јагњета, коље се још и мање и веће свињче, набави се 50 до 100 л ракије, и још другог пића. Позивају се ради те гозбе све комшије и сродници, а буде их 30 до 150 особа. Гозба бива увечер и траје до пола ноћи, а неђе и до зоре. Народ се много опија. Трошак износи 60, 100 до 300 К. Та се гозба зове курбан по турском називу мјесто насеље.

Батковићи

Ц. Ш.

504. Освећење нове куће. То код нас зову курбан куће, па и онда се троши прилично. Кад је кућа готова, домаћин позове, према стању, комшије, а неки и више, на вечеру, те се закоље јагње и угојено крме, а неки и говече те даде вечеру. Многи гости остану и на конаку, те наставе и сјутра цио дан.

Забрђе

А. Г.

505. ... обичај је и на освећење дома свештенике зовнути и свој кући масла светити, такођер исто и на болном.

... када кућу курбани, позове на курбан по 50 кућа и закоље краву и овна и туде пирују по два дана ...

Драгаљевац

Ј. П.

506. На освећење темеља нико не позива свештеника а и не држи се баш каква част приликом том. Више се полаже на дизање шљемена.

Нико неће прећи у нови дом док га претходно свештеник не благослови. Приликом благослова новог дома чини се част звана „курбан“, који много стоји домаћина. Још постоји обичај да се мора мајстор изобилно наградити, јер иначе неће халалити труда, па се боје злих пошљедица, нарочито у здрављу.

Бродац

М. Ј. — С. П.

507. Куће се махом праве дрвене, од јалије у шепер, те се темељи и не освештавају. Нове долове свештају и праве насеље.

Позову сусједи, кумове, пријатеље и дају вечеру, а родбина и мајстори госте се и сутрадан до неко доба. Мајстори кољу на кућњем прагу овна и то називају „курбан“. Уз то се коље и свињче. Овна пеку на ражњу а свињче кувају. Насеље и трошкови око њега улазе све више у обичај. Имућнији добију и свираче а плате им 2—5 форинти, те младеж игра и пјева. Насеље се чини к ноћи... Кад се софра постави, домаћин и мајстор — неимар прво се поплате по погодби, па онда мајстор тражи што и преко наредбе — на брадву — да замуку опрости (алали). Према раду и надницама које је преко наредбе учинио, буде и надбачак већи, од 10—15 фор.

Црњелово

М. С.

508. На благослов темеља врло слабо тко позива, али свако на освећење новог дома. Ту након освећења сједају сви позвани за софру, уз ракију честитајући домаћину насеље, част траје до увече, онда се свијет разилази кућама...

Пожарница

Д. Н.

509. Слабо ће ко зовнути свештеника на полагање темеља, док се не направи дом, онда ће о једном трошку учинити.

Јасеница (код Тузле)

Ј. Ј.

Ношња

Што се тиче ношње грађана и њиховог женскиња ту има много непотребног раскоша.

Мушки, осим старије генерације која још носи старо босанско одијело, већином носе француско.

Већина женскиња, бар бољих кућа, оставило је своју стару ношњу и примила модерно одијело. И то не би било велико зло, кад би се скромности држало, али се равна према моди Париза и Беча, те се силан новац на одијело троши. У том не изостаје ни средњи сталеж, особито дјевојке, те се мора набавити скупочијено одијело, особито пред какве забаве, макар се у дугу грцало, само да се тобоже не осрамоти.

Старо босанско одијело и мушко и женско је за наше прилике у Босни не само са националног гледишта, него и економског много згодније, пошто је дурашније и, што је најбоље, не поводи се за модом, те се при ношењу домаћег одијела много штедило. Нажалост, како изгледа, тешко ће се одржати и ово што га данас има, јер сваким даном преузима маха модерно. Но у том погледу мора се радити да се бар велика раскош не тјера и новац не баца.

Тузла

К. Д.

511. Одијело, како мушко тако и женско, саме жене од памука — а ријетко која да има лана — ткају. Гуњеве и осталу робу гостово у вароши купују. Има жена и дјевојака које знају

врло лијепо ткати, али их има на жалост које не знају ни за стан сјести...

Пожарница

Д. Н.

512. Сељак ће наш од уста уштеђети да узмогне лијепо одијело набавити.

Наш народ у овом крају досада (је) задржао лијепу своју ношњу од домаћих тканина. Од главе до пете нећете на њем наћи што би фабрика била израдила. Све што је на њему, израдила је вриједна рука његове љубе, мајке или сестре. Па како је то његово одијело ипак лијепо и оку пријатно! Стоји на њем као саљевено и подаје му изглед горостасна брђанина.

И женски сеоски свијет чува стару ношњу и сам је израђује. Тек у задње доба почело је женскиње од тога одступати и неке фабричке израђевине носити, као нпр. рупце за главу, појасеве, ципеле и слично...

Скоро у свима крајевима, гдје Срби живе, постоји обичај да дјевојке и невјесте „скоро доведене“ носе дукате по челу и на грудима. Колико је то штетно по имовно стање нашег сељака само се каже. Данас, кад већина сељака није у стању ни најпрече животне потребе подмирити, мора, ма то из камена било, и својој шћери или снахи по неколико дуката нанизати, да не буду „кѳрне међу другима“. И ове би јаде опростили, али је жалосно, што се по истеку „невовања“ (а то је до годину после удаје) не улаже тај новац у ништа корисно, него се справља у сандук, да ту мирно пробави 20-годишњи санак, а тада ће их најстарија њена кћерка, ако је имадне, на чело врћи. Сиромаш отац дужан је млађим кћерима друге ниске дуката набавити, па ма пошљедњу кравицу испред куће продао!

Но многе се не задовољавају с тим да имају на челу ниску дуката, него хоће, да им „испод грла бије мјесечина“. Не пита се може ли се, него то мора бити!...

Кладань

М. С.

513. Мушки о празницима носе кратке гуњиће, фермен и јечерму, око главе замотају фланер или пешкир с црвенијим мафезом откан, а на ногама шарене чарапе и ципеле. Женске дјевојке носе јечерме од кадифе, бошче и ципеле. Младе либаду од кадифе или од чове, чембер, и ципеле, или лијепе опанке. Како дјевојке тако и младе имају по челу дукате, испод врата ћердан од талира, младе имају на рукама прстење, а дјевојке немају.

Јасеница (код Тузле)

Ј. Л.

514. Мушко као и женско одијело доста је практично. Само је каткад једних и других глава превише утопљена. Мушки носе шалове око шубаре... Женске носе око врата и по челу дукате, цванцике и талире...

Растошница (Прибој)

С. Г.

515. У погледу ношења одијела мушког и женског спола обичније је домаће одијело старог кова, данас обично младе — неве не употребљују хаљине шехерске, данас сеоске невјесте не видиш у фистану. Свечано руво мало је одвојеније, али није ни у чем претјерано. То је једино да богате дјевојке и невјесте носе на себи прилично новца златног и старог кова сребрена, а то је обичај прастари тим се китити.

Скочић

П. Ј.

516. Мушко и женско одијело... је народно и... мода га још није покварила иако се код млађег женског нараштаја осјећа нагињање моди. Бјелило и руменило може се видјети на многом младом женском образу.

Околина Брчког

Кол.

517. Хаљине мушке јесу оваке: кошуља лијепа, гуњић лијеп од сукна, јечерма, шал пасићи, фес или шешир и ципеле.

Хаљине женске јесу ове: кошуља лијепа, јелек, гуњић лијеп од сукна, тканица, крпа главска и чембер и ципеле.

Код обадва спола оваке су аљине зборске и празничке.

Чакшире и копоран мало имућнији људи праве својим момчадима пред женидбу.

Горњи Жабар

М. Ст.

518. Овдје се нема ништа примјетити, јер исто (тј. одијело) народ сам о себи прави и што прави то је практично и укусно. Ношење накита врло се слабо обичава, а нарочито од онда од када је свијет од аге земљиште откупљивати почео.

Црквина

С. Ј.

519. Мушко одијело никакове штете не наноси, дочим је у женском одијелу постала велика мода и у селима, што се с дана на дан све већма шири.

Доњи Скугрић

М. М.

520. Мушкарци различито носе, тако да се ко не зна не може познати. Неки (носе) чалме око главе бијеле, неки црвене, неки црне. Неки шубару, неки фес, неки пешкирић око главе итд. итд. Старије жене носе клемију, младе крпу и кецељу, опрегаче. Дјевојке лијепо у овом мјесту носе: на глави јаглук, јелек и гуњић. По јаглуку се зна да је неудата.

Поребрице

Ђ. С.

521. Одијело и мушко и женско је у овој околици и пристојно и укусно, само кад би мало чишће се држало, особито села горе уз Босну... Млађи већином носе шешире.

Бос. Шамац

Д. Д.

522. Одијело је пристојно и скромно, само има мушких који и зими и љети носе шубаре и памуклије... (Утицајем Т. Ђ.)

тек неки само врло ријетко носи љети шубару, памуклију и дугу косу, него опишану.

Толиса

Т. Ђ.

523. Мушко одијело изузевши шалове око главе (турске ахмедије) и око врата зими и опанке, одговара здравственим захтјевима, дочим женско мање одговара и непрактично је.

Похвално је што већи дио, скоро све, одијела израђују сами. Женскиње трпа још на се талире и дукате.

Слатина

Ј. Јф.

524. Што се тиче мушког варошког одијела нема се што рђаво примијетити; а што се пак тиче женског, примијетити је да је ношња женског одијела врло раскошна, те се с дана на дан све више шири, поводећи се наш женски елеменат за савременом модом.

Што се пак сеоског сталиша тиче нема се што рђаво примијетити, до ли да оно одијело које им је у свакодневной домаћој употреби не одржавају у оној чистоћи у којој би требало да је одржавају.

Градачац и околина

Д. Т.

525. ...народ ове парохије почиње примати туђе одијело, као нпр. мушки шешире, ципеле; а женске запрегове, ципеле итд.

Додуше, данас се још држе својих кућевних тканина.

Милошевац

Д. П.

526. Одијело је код мушких а већим дијелом и код женских — европско. Женске наше, примајући туђу ношњу, не гледају на једноставност одијела и обуће, него у раскошним шпицншфовима и чипкама држе да је сав укус и љепота.

Модрича

С. П.

527. Овдје је више израда својеручна, што се тиче хаљина и чарапа, а и одјећу носе од своје марве тзв. опанке „пашњаке“, а кад иду на збор носе ципеле, једино им је примијетити ношење новца (накита) и куповање којекаквих бреспослица без којих би могли бити.

Раковац

Ј. К.

528. Опажа се да народ у одијелу гледа на гиздање, а не на оно што је јефтиније, тврђе и здравије.

Срп. Грапска

Ј. Кч.

529. Ношња сеоског становништва пристојна је и не може се казати да је раскошна, дочим код варошана може се рећи да је у ношњи, особито женској, претјераност. Као и свагдје по варошима тако и овдје унишља је код женскиња у обичај помодна ношња (хаљина, ципела, шешира и других луксуза), а за све ово издају се силни новци премда би могло бити једноставније него се мора, па да би се било без хљеба или нечега што је

и јефтиније. Не гледа се на то да ли се могу све моде гонити најпрече. По мом мишљењу то је све зато што имућније носе се помодно и троше на луксузе па онда и остале поведу се за њима...

Грачаница

П. С.

530. Једино код женскиња има неких непотребних накита као нпр. кићење вјештачким куповним цвијећем, умотавање главе вуненим шаловима, што ни за здравље није добро, даље куповање и кићење расплетима (чипкама).

Треба споменути да се већина нашега народа зими врло слабо одијева тако да многи — може се рећи велика већина — презиме у гаћама а само утопле горњи дио тијела. Томе је криво сиромаштво.

Кожухе

П. Кч.

531. Дјевојке и младе носе на себи новац. Велика је штета што се новац квари и што лежи, те не доноси корист. Несрећа се увећала што је та мода обузела и сиротињу, па јој се мора набавити из ока из бока, друкчије се човјек не може оженити.

Бољанић

М. Сф.

532. Одијело је и код мушких и код женских скромно, љети кошуље од грубог платна, а зими поред тога још мушки чакшире и копаран, а женске дугачке зубуне од грубог сукна. Ни на мушкима ни на женским не може се видјети каквих скупочијених луксузних ствари нити новца као дуката, талира итд.

Хрге

Г. Г.

533. Мушко је одијело добро и практично, особито зимско, дочим је женско зими слабо одјевено.

Јања

Т. Ђк.

534. Овде је одијело доста примјерно. Мушкиње и женскиње носе кошуље од домаћег платна. Мушки носе куповно: ђуду од чоје или макленице, гуњ и чакшире од сукна. Сиромашнији слабо су одјевени: има их који немају ни чакшира, само гуњ или ђуду. Обућу носе обично опанке, имућни о празницима ципеле или чизме. Женскиње носи куповно. Буду и јелек од макленице или чоје, имућније дјевојке носе јелек и копаран од сомота златом извезено, а младе носе либаде од чоје или сомота такође златом извезено. При куповини одијела варају их трговци и занатлије те им продају по скупе новце а све лошије, особито им везу хаљине са лажним златом.

Женске имају и понешто накита: ђердан од талира или цванцика, понеке имају и ниску дуката по челу. Обућу носе о празницима већином ципеле, иначе опанке. Има их прилично које имају и амрелчиће.

Велика Обарска

Ђ. О.

535. Опажа се у народу да се народ одао ношењу сувише раскошнога одијела, јер сви носе већином одијело које њима

према њиховом стању не приличи, а то их такође доводи до великих материјалних штета.

Дворови

С. С.

536. Женскиње собом отка без-платно, од кога се одијевају. Остало све одијело купују у дућанима — од трговаца.

Накит у новцу који дјевојке и младе носе набави се и избуши 10 до 15 дуката, пак се нанижу и на челу носе. Исто тако носе женске и по један низ дуката испод врата и 2 до 3 низа талира.

Батковић

Ц. Ш.

537. ... сасвим се много троши (на одијело), особито наше младе за либаде која кошта 100 круна, а само је у години три пута обуче, и онда је баци...

Драгаљевац

Ј. П.

538. Народ много полаже на спољашњи сјај одијела, дочим на чистоћу тијела слабо полаже. У одијелу се угледају на Србијанце а и Сремце, али у чистоћи не. Веома им велика нечистоћа по кућама а и иначе. Али ипак, поред све те нечистоће, немају оних гадних заразника као у брдским селима.

Бродац

М. Ј. — С. П.

539. Ношња мушка и женска у овом крају је лијепа и трајна. Надметање — мода шири се као епидемија. Кад би се нешто разумније поступало, излишно кићење одбацило, као и надметање, а трајност за сељака у обзир узела, не би ово народно одијело било тако ни скупо, као што се то на први мах чини.

Код женскиња преотима мах бјелило и руменило.

Црњелово

М. С.

Међусобно опхођење

540. Поштовање млађих према старијима огледа се у скидању феса или шешира. Дјеца и дјевојке љубе свештеника, старије људе и жене у руку. Равни са равнима се приликом поздрава рукују. Жене са женама, дјевојке са дјевојкама приликом посјета и састанака љубе се у лице.

Тузла

К. Д.

541. Овдје је обичај да млађи свијет љуби старије у руку, само родбина љуби се у лице, а млађи старијег и у руку. (Како нема тешке болести која би била прелазна, то се тај обичај није искорењивао). Младе скоро доведене пред сваким тко у кућу дође преклониће се, родбину пољубиће у образ, старије у руку, а стране само у руку...

Пожарница

Д. Н.

542. Обичај (је) у некојим крајевима (као у маглајском котару и једном дијелу грачаничког) да женске при пролазу

мушких, ако су сједиле, устану и одазову бога мушкима преклањајући се.

Пурачић

П. К.

543. Наш народ у овом крају заиста живи према оној својој: „Поштуј свога старијега, и тебе ће твоји млађи!“ Поштовање према старијим особама уопште, а особито према старијем мушкарцу дубоко је укоријењено у души млађега свијета. Рјеткост је виђети да ће млађи човјек пити или пушити пред старијим, још мање ће какву бесрамну или богомрску клетву рећи у друштву старијих. Радо слуша заповијед старијега и ништа нити у свом особном послу неће урадити без знања и приволе старијега. Старцу ће, на његов поздрав, сваки млађи на ноге устати и с ногу „помозбог“ примити.

Мушки се међусобно нити у образ нити у руку не љубе, изузев случај када се син са дуга одсуства враћа. Обично тада љуби оца у руку, а старије мушкарце браћу, стричеве итд. у образ. Код женскиња пак бива овако: млађа старију љуби у руку, а ако су истих година, љубе се у лице, дочим је обичај, да свако женско чељаде без разлике доба у години љуби сваког мушкарца, па и младића, у руку, а ако је сродник или кум, онда и у лице и у руку. И иначе сваким својим покретом женскиња указује мушком поштовање. Кад мушки улази у кућу, женскиње ће устати и „прићи му руци“, а ако је дотични стран, онда ће га с највећом готовошћу подворити и неће сјести у његову присуству, доклегод је исти у том дому.

Невјесте (младе) дужне су прве године свога невовања све мушке у кући подворавати, полијевати им воду на руку ујутру, прије и после једе, изувати их и обућу им сушити, осим тога не смије лећи да спава прије док сви остали не полијежу. Изјутра мора опет бити прва на ногама. Прва три мјесеца мора се сваком страном мушком и женском чељадету кад у дом њен долазе, до земље поклонити и руку им пољубити, а ако је сродник или кум, онда и лице и руку. Међутим овај обичај поклањања млада полагано већ изумири, а остаје само љубљење...

...у задње доба (се) много опажа да се мушкарци не дају никако љубити, а и женскиње „поћу“ само руци, али је не пољубе. Ово је заиста само од себе дошло у народ, а изгледа, да ће се за кратко вријеме у свим селима раширити и тако стару штетну наваду љубљења посве истиснути...

Кладањ

М. С.

544. Мушки старије љубе у руку, са себи равним рукују се и за здравље питају; женске старије љубе у руку, младиће — онако се питају, младе о пилаву се преклањају свакоме старијем ожењеном и љубе у руку а нежењена у образ.

Јасеница (код Тузле)

Ј. Ј.

545. Поштовање према старијима одржава се још, али већином само спољашњим знацима: љубљењем у руку, устаја-

њем пред старијим итд. Али правог поштовања све је мање, јер млађи старијему, као и овај њему, не штеде ни највеће светиње. Псовање оца, мајке и сваке светиње тако је прешло у навику, да се не може чути разговора, који није зачињен псовком.

Растошница (Прибој)

С. Г.

546. Давање спољашњих знакова поштовања млађих мушких према старијим врло (је) слабо или никакво.

Ако старији викне на млађег, ријеткост је да се млађи одмах покори, него и он виче на старијег. Више пута сам чуо, гдје син ни за што псује свог оца и назива га утурсузом и матором будалом. Кад сам почео дотичног сина свјетовати да то не ваља од њега да је грјехота и срамота што ради, није ни мене поштедио. Женске млађе и старије исказују своје поштовање према старијим мушким љубљењем у руку, а ако су фамилија и љубљењем у образ. Женске пак између себе називањем и одзивањем бога, питањем како су код дома сви и љубљењем у образ и уста. Овако исто и мушки, само се не љубе него рукују.

Јасеница (Козлук)

П. О.

547. Ријетки су домови да млађи не зна за старијег, осим ако старији не зна заповједити млађем... Обично свако, па и најстарији човјек, пољуби из поштовања сваког свештеника у руку. Пријатељи међусобно, и мушко и женско, љубе се у образ, а млађи старије и у руку. Особито се женскиње љуби између себе, осим својати и нако добро познатих који се нису од скора виђали.

Младе се обично поклањају за вријеме свадбе — пилава — и за софром ради даривања пољуби сваког у образ и у руку, а кад прође пилав, окани се на мој савјет. Ће примијетим да се поклања и сваку врсту љуби осим породице.

Скочић

П. Л.

548. Што се тиче опхођења млађих према старијима, женских према мушкима, коректно је. Једино женско, као слабије, потчињено је и подређено мушком, кога мора да двори и слуша. Конверзацију им највише квари псовка, која из дана у дан бива бруталнија и гаднија.

Околина Брчког

Кол.

549. Мушкарци се само рукују, и младићи љубе у руку своје старије сроднике.

Жене старије љубе се у образе, дјевојке, младе и дјеца љубе у руку своје старије, младе се поклањају док не зађу у бремене, у ногу не љубе.

Горњи Жабар

М. Ст.

550. Обичај је да млађи старијег љуби у руку, а парови у образ, док овдје не постоји обичај љубљења у ноге. Млада се сваком поклања, љуби старије у руке, а родбину у руке и лице. Скидање капе један другом овдје се не обичава.

Црквина

С. Л.

551. Потписани је (Максим Максимовић) више пута примијетио, а понајвише о великим празницима, да се женске одвише љубе па макар између њих и заразних болести било. Иако је потписани више пута о томе у цркви и на гробљу говорио, ипак се до данас није тај обичај могао искоријенити ни на који начин, и зато доста презиру свештеника. Особито при погребу љубе мртваца, велећи, то је стари обичај, јер и наши стари нијесу поумирали од љубљења мртваца због његове болести, него од бога.

Доњи Скугрић

М. М.

552. Људи поздрављају се са „помози бог“, млађи скидају капе — већином носе шешире. Истина, има још да „младе нове“ љубе у лице при поздраву млађе, али тај се обичај чува као светиња и нико и не мисли да га рђаво схвати. Љубљење руку је свагђе у овој парохији особито у кући. На улици је већ рјеђе него се само усмено поздраве и рукују. Љубљење ногу је у овој парохији давно нестало.

Бос. Шамац

Д. Д.

553. О празницима и пред покладе иду једни другима у госте. То су такозване „зазивке“, гдје се чаше и измијењају милоште, које се састоје у неким даровима љубећи се нарочито жене свађе и на сваком мјесту по неколико пута, дочим мушки ријетко се љубе. Млађи пак старије љубе у руку, а „млада“ по читаву годину дана пере ноге прво пољубивши у руку сваког који би случајно се уконачио.

Толиса

Т. Ђ.

554. Поштовање према старијим довољно је развијено. Млађи љубе старије у руку, женскиње се љубе међу се у образ, женскиње љубе старије мушке у руку а млађе мушке (родбину) у образ, и то само она њега љуби.

Млада од дана свадбе па годину дана непрестано се клања и љубе не само у руку него још и у све пет зглавака од прстију.

Слатина

Ј. Јф.

555. ...у овамошњем крају има рђав обичај да се, како мушки тако и женски спол, приликом ускршњих, божићних и свечарских и других празника љубе у уста, што је врло гадан и рђав обичај, нарочито ако је какова особа заражена каковом осјетљивом и опасном болешћу. Има у овој парохији још један рђав обичај код варошког женског спола да се у цркви одмах иза литургичног отпуста љубе. Код сеоског пак женског спола постоји још чудноватији, рђавији обичај код љубљења, а тај је, кад се двије познате сељанке из различитих села у чаршији, збору или којем другом мјесту састану, не љубе се једном у образ, него $3 \times 3 = 9$.

Градачац и околина

Д. Т.

556. У опхођењу су доста један спрема другом учтиви, само младеж у поштовању старијих попушта.

Женске уопште у опхођењу љубе старије мушке у руку с поздравом: Помозбог! Како си?

Невјесте се прве године у поздраву поклањају, а фамилију, ма и даљња била, на улици љубе у образ.

Милошевац

Д. П.

557. Међусобно се лијепо опходе, али без искрености. Лукави су и неповјерљиви, а на то су их довели ваљда њихови трговачки интереси и шпекулантни послови. Млађи пред старијим снимају шешире а и почесто руци приступају.

Модрича

С. П.

558. Овдје је обичај млађих према старијима слушање у кућама вишим дијелом и као старешину и као домаћина, сва кућа без разлике, особито гдје је стара кућа, ће има 20—25 особа. Кад мушко сретне женску назове бога, женска одазива бога, поклонивши се, пита се за здравље, само својта ће је, љубе мушке у руку а у образ не. У овом је крају лијеп обичај кад млада дође у кућу, само се поклања и љуби у руку.

Раковац

Ј. К.

559. Још се чува поштовање млађих према старијима, које се обично изражава љубљењем у руку или лице.

Срп. Грапска

Ј. Кч.

560. Међусобно опхођење имаде и сада у народу, а та су опхођења разна, већином су скопчана са трошковима, дочим што се тиче поштовања млађих према старијима, то помало излази из обичаја те слабо знаду млађи за старије, а тако исто и женске према мушким рђавије одају поштовање, јер у томе се једино стари и добри обичаји напуштају, дочим оно што не ваља радо народ себи прима.

Женске међусобно љубе се у уста што је свакако штетно, дочим љубљење у руку скоро је сасвим изишло из обичаја, пошто је сада научено већином рећи „љубим руке“ и с тиме је доста. Поклањање млада још и данас у селу постоји пригодном здравица када служи госте те том приликом уједно младе љубе госте у руку а родбину у образ.

Грачаница

П. С.

561. Млађи исказују поштовање према старијима љубљењем у руку. Младе (невјесте) се поклањају и љубе млађе у лице, а старије у руку, и то само родбину и одличније људе; једино на пиру, кад с дјевером носи од свата до свата ракију, љуби их редом у лице или у руку.

Кожухе

П. Кч.

562. И начин поздрављања међу овдашњим женскињем, љубљење у уста, врло је неупутан и може да буде од неизмјерно штетних пошљедица по здравље народа, нарочито кад се узме у

обзир да разне заразне болести као сифилис, сушица и др. нијесу више у нашем народу никаква ријеткост.

Осјечани

Ђ. П.

563. Женске се љубе у уста кад год се сретну, макар оне не биле ништа своје.

Возућа

Ђ. Л.

564. Љубљења у образ нема, осим нешто врло мало код женских. Млађи љубе старијега у руку, а особито свештеника. Женске и старе и младе на поздрав мушкога поклањају се, држећи руку на прсима при примању поздрава. Ако женска идући путем опази мушкога да јој иде у сусрет, стане поред пута док год мушки не прође, отпоздравивши га, ма како се журила, на горе речени начин. Или ако женска идући дође на мјесто гдје се путеви укрштају и опази да јој се приближује мушки идући путем који њен пут пресијеца, она ће чекати све док мушки поред ње не прође, а неће му пута прећи.

Хрге

Г. Г.

565. ... код поклањања младе о свадби (пилаву), бива по обичају то, да млада, када свијет посједа за ручак, зађе међу њих, на почев од првога па до најстражњег са обје стране, поклањајући се, изљуби старије у руку а млађе у образ.

Загони

О. П.

566. Међусобно опхођење, поштовање млађих према старијима и женска према мушку, овамо је слабије; ово долази са стране а и због мјешавине, пошто у ове низине од сваклен долазе, ко хоће да буде поштован треба или да су уклања или да буде снисходљив и притворан.

Јања

Т. Ђк.

567. Млађи скидају капу у знак поштовања према старијима. Женске одају старијима почаст њубљењем у руку.

Дворови

С. С.

568. Старији се обично од стране млађих поштују тако да млађе особе љубе старије у образ, а познаници се обично рукују, питајући се за здравље. Женске особе обично у знак поштовања устају, кад ко поред њих прође и бога назове.

У ногу нико никога не љуби.

Младе се обично поклањају, кад кога дочекују ко кући долази и кад од куће полази. Том приликом старије особе љуби у руку а млађе у образ.

Батковић

Ц. III.

569. О поштовању млађих према старијима слабо се овде чини, премда истинабог има младића и дјевојака који ће старије чељаде пољубити у руку, али већина не. А жене цмакају и

љубе између себе све без разлике. Младе се поклањају приликом свадбе све без разлике.

Забрђе А. Г.

570. Овамо се прилично млађи према старијим понаша, мушкиње скида капу, а женскиње у руку љуби.

Драгаљевац Ј. П.

571. Народ је задржао још онај стари обичај одавања поштовања старијима љубљењем у руку. Код мушкараца то у велико ишчежава.

Бродац М. Ј — С. П.

572. Млађи љубе старије у руку. Женскиње међусобно љуби се у образ, младе и дјевојке затим љубе старице у руку. Мушкарци се рукују. Старије људе љубе у руку. Родбина, кумови, пријатељи, особито ако се ређе виђају, љубе се и у лице. Младе се поклањају о свадби, те старије сватове љубе у руку а млађе у образ, па ма то не била родбина.

Црњелово С. М.

Исхрана

573. Наш народ не пази много на храну. Он једе шта му прије шака падне, држећи се оне своје: „Од шта сит од тог и дебео.“ Код сиротиње и не може бити другачије, али је жалосно што и имућнији неразумно са храном располажу. „Кад имам, једем да пукнем, кад немам, трпим да цркнем“, веле сељаци. Снажнију и бољу храну поједу обично зими, кад уопште врло мало има рада и кад би се снага и са слабијом храном могла одржавати, док је, међутим, љети, кад су велики и тешки послови, присиљен да се храни сухом кукурузом без икаква смока и мрса.

Овакав начин расподјеливања хране највише убија нежно дјечије тијело, јер пружена му храна није довољна да му утоли глад, а камо ли да му даје снаге за развијање. Стога и видимо у данашње вријеме по нашим селима много слабе и закржљале дјеце са великим трбухом и кривим ногама.

Наш народ прехрањује своју марву тако, што јој у почетку зиме даје слабију храну, а касније пред прољеће снажнију храну, како би му за наступајуће прољетње послове била што животнија и снажнија. Требало би га упућивати, да и са својом — људском — храном слично поступа.

Кладањ М. С.

574. Воле три пута више потрошити код куће, него да цркви прилог учине.

Јасеница (код Тузле) Ј. Л.

575. Кад најтеже послове ради, наш се народ најслабије храни. Поред четири годишња поста, сриједе и петка, народ пости још и своје такозване завјетне послове, а уопште може се

рећи да народ, особито преко љета, и у мрсне радне дане пости, а то је: 1. због незнања, 2. због гатки и 3. због сиромаштва, које опет настаје и отуд, што народ све што имаде поједе, попи и просу о крсним славама, сеоским молитвама, празницима, свадбама, даћама итд.

Јасеница (Козлук)

П. О.

576. Народ хрђаво се храни, особито уз Петров пост, кад има највише посла и кад је најдужи дан.

Драгаљевац

Ј. П.

Пиће

577. Најгори обичај и зло, са којим се сваком приликом среће, јесте пиће. Без њега не може проћи ни рођење, ни крштење, ни вјенчање ни погреб, ни љетна ни зиму (зимска молитва), ни крсно име нити уопће какавгод састанак. Без пуне плоске ракије не смије доћи кум куму на крштење, комшија комшији на разговор, ни пријатељ пријатељу на састанак. Породиљу гоне да прије и после рођења пије, па није ни то доста, него ни најмање дијете не смије остати да не окуси кумова поштења, јер се тако ваља радити. При вјенчању опет пије старо и младо. Ту дођу по 10 до 20 комшија, сродника и пријатеља, донесе сваки бар по пола оке ракије, па пију и наздрављају по два дана. При погребима опет тако, а кад се — у јесен обично — дају даће, онда настају праве пијанке по неколико дана, и мјесто молитве за душу покојника чује се пијаначка пјесма. На молитву ће из сама села доћи само онај, који може донијети што више ракије, да части пријатеље и кумове. Домаћин не зна да је почастио свог пријатеља о крсном имену, ако га није толико опио, да мора уз пут пасти и на голој земљи одспавати.

Тумаре

Р. Б.

578. За вријеме празника и храмовних слава кад се народ цркви слијеже у већини случајева су механе и дућани отворени. Због тога се догађају и такви случајеви, да се појединци свраћају у механу да се прије молитве малко „поткријепе“ несретним пићем, које их превари и они се опију, па и забораве куд су пошли и у цркву и не дођу.

Пурачић

П. К.

579. ... наш сељачки сталеж одвише по механама засиједа и прекомјерно пије, са домаћим женскињама и одвише дуван пуше како он, тако му и жена, са њиме заједно, и уз то не пазе што је посни дан петак него се обично и печено месо једе, и са њима и друге вјероисповјести сједе, пију, једу и пуше, и туде ће се понајвише чути свађа, велика псовка и тучњава, нарочито ради женскиња.

Овдје (је) обичај да и дјевојке родитељи собом по чаршијама и механама воде те из тога су се многе научиле од својих родитеља пити и пушити, рекавши родитељи да то треба свакој

живој души, јер ми ваљамо у црну и божију земљу, па зато не требамо ни од својих млађих трошка пожалити.

Доњи Скугрић

М. М.

580. Приликом рођења, крштења, просидбе, вјенчања, погреб, подушја, крсних слава и др. највеће (је) зло што се народ одао прекомјерном пићу.

Ипак су сви ови случајеви као крштење, стрижба, вјенчање, погреб, крсне славе и задушнице ријетки, а похађање механа често је, сваке недјеље и празника, а често пута и на радном дану...

Копривна

В. Г.

581. ... наш, а особито тежачки народ пије у великој мјери алкохолна пића, и то искључиво ракију. Има већи дио сељака који за себе испеку ракију тзв. „себичку“ и исту преко цијеле године преко мјере пију, трошећи при том своју моралну, материјалну и животну снагу.

Градачац и околина

Д. Т.

582. Опажа се у задње вријеме да тежак сваким даном производи више ракије. Познато је потписаном да има у милошевачкој парохији стањем средњих кућа, које испеку шљивовице 600—700 ока, па и тај квантум се попије те се купује воће, које за нужду надокнађује шљивовицу.

Милошевац

Д. П.

583. ... жалост је што пиће свуда води главну ријеч. Пије се овђе и кад није празник, особито они тзв. гидаши, који не могу кући доћи док у биртији своју „гиду“ не попију.

Модрича

С. П.

584. У највећој мјери особито троше кад се састану било у селу или у вароши кум с кумом, пријатељ с пријатељем и иначе кад иду с послом прва им је: ајдемо да коју попијемо, и, кад почну, пију све дотле док их мрак не затече. Више их има те не чекају никога него оду што раније, а уједно и тиме воде женске своје из куће које се на саблазан наводе, те дође до тога да их човек мора из механе тјерати да иду кући...

Раковац

Ј. К.

585. Исто тако са пићем тежак свршава и све своје важније пољске послове: жетву, косидбу, вршидбу, брање кукуруза, сушење шљива и др. Ово иде дотле да онај који штеди ракије од посленика не може их ни добити, док онај који не жали ракије од посленика може их имати колико хоће, ма и јефтиније их плаћао.

Осјечани

Ђ. П.

586. По здравствени живот штетно је прекомјерно пиће, особито по сеоским и варошким биртијама. Готово сваког празничког и пазарног дана многи пијан и ноћи на путу, разболи се

и умре; нечување при тешком раду, уморан и ознојен сједити и лежати на голој земљи у отвореном пољу само у кошуљама, слаба храна и у многих посве рђави станови.

Велика Обарска

Ђ. О.

587. У овој парохији постоје 3 механе — гостионе. Народ у њима сваког празника, пазарног дана, а и радног дана сједи и пије. У њима се догађају разне свађе, па и тучњаве, а пиће се троши само оно које је најлошије, ријетко кад добро.

Батковић

Ц. Ш.

588. У овој парохији имају двије крчме (механе). Једна је у Горњем Црњелову код цркве и власништво је црквене општине, дочим је друга у Д. Црњелову, приватно власништво. Алкохолна пића су већ сама по себи велико зло, а у селу је то поготову, јер тамо се протура и продаје пиће: најлошије, најнеприродније и фабрицирано. Црњеловци су били у читавом котару познати као најтрезвенији људи. Изгледа да ће се младеж већма пићу да приљуби, често у крчми хоће да кавгу направе.

У објема крчмама имају и дућани — ситничарски обрт. Осим тога, у Г. Црњелову имају још три дућана а у Доњем имају два. Најгора страна ових сеоских трговина је што женскиње и дјеца на своју руку украду и тамо протуре као: пшенице, кукуруза, зоби, јечма, граха итд. Обично таком приликом дотични трговац и не пита пошто. Измјери, запита шта ћеш, изда му ситница, дувана и понешто на руку. Доносиоц не зна ни колико је ока било ни пошто му је плаћено. Изгледа да се објема странкама жури да пазар чим прије сврше. Први да га ко не затекне а други из бојазни да не стане под одговорност.

Црњелово

С. М.

Сијела и прела

590. Од јесени па до прољећа у селима се често састаје по кућама сијело, и то млађе мушкиње и женскиње, те преконоћ сијеле: играју, пјевају, играју се прстена а врло често и карти у новце. На ова сијела обично се састаје покваренији и распуштенији нараштај а никако поштенији свијет, те се овом приликом одигравају такви призори, који врло јако дјелују на душу и тијело народно неморалном трулежи и дишљаштвом, те бива свађа, тучњаве, па и крађе врло често.

Загони

О. П.

591. Обичај... јесу ноћни састанци и прела уочи недјеље и празника, која трају често и до саме зоре. Осим тога што се омладина на тим прелима, и онако уморна тешким тежачким пословима, још више умара, одузимајући сама себи вријеме које је баш одређено за одмор, могу та прела бити, а каткада и бивају легло неморала.

Кожухе

П. Кч.

Промене у обичајима

592. Уопште узевши, у варошима нашим па и у Тузли, много се сваким даном рђави обичаји напуштају и замјењују бољима, па и оно што се подржава заједничким радом свештеника са црквено-школским одбором много се поправља и искорјењује. Овдје сам слободан напоменути да је потписани са госп. Васом Ристићем, директором Српског кредитног завода и одборником црквено-школским, још године 1909. у јесен средно и описао све те рђаве обичаје у Тузли, те смо их на одборску сједницу донијели ради савјета и закључка да се искоријене. Ријешено је да сви одборници са свештеником опрезно, савјетом и угледом, дјелују на народ да се рђави обичаји искоријене.

Тузла

К. Д.

593. У парохији има обичаја који су скопчани са приличним трошковима, премда се народ доста устегаво од трошкова код ових обичаја, према трошку што га је раније чинио.

Г. Жабар

М. Ст.

594. Народ је сам почео увиђати да му рђави обичаји иду на читу пропаст али нитко у народу неће да почне напуштати тако зле обичаје. Прост разлог је: боји се приговора и као стиди се да би га можда друштво дигло на треху, што веле.

Возућа

Ђ. Ј.

Разно

595. Када рано с прољећа зађемо кроз наша села изненађује нас што у овако красним предјелима, које је сама природа сваком љепотом издашно обдарила, на сваком кораку сусрећемо блиједу и испијену чељад, као да за мјесец дана ни хљеба нијесу окусили. Гледајући такав наш свијет и нехотице мора човјек помислити, да су ове красне пословице никле у неком другом а не у овом народу. Тако је јадан и болан наш свијет баш у оно доба године кад му највише здравља и снаге треба.

Кладань

М. С.

596. Народ касно излази на рад на њиву, око 7, 8 до 9 сати, те кад пригрије божија звијезда, онда се муче и напрежу, пију загријани и знојави хладне воде и прилијежу на влажну земљу. Резултат таква рада је да се многи неизљечиво разболи, а кад се то деси, онда сви мисле и тврде, да се је дотични огријешео, што је радио у тај дан, јер је у тај дан била Блажена Марија, Ћилит (Кирик) и Јулит (Јулита) итд.

Јасеница (Козлук)

П. О.

597. Кад година донесе, а особито шљива роди, сав је народ весео и хвали бога, али залуду — не зна да чува. Изда ли година, народ је жалостан, продаје марву па купује храну, узима на вересију и задужује се.

Јасеница (Козлук)

П. О.

598. У вјерским појмовима народ је оскудан или има своје појмове, који нису увјек конгруентни са хришћанским учењем. Учење о тројичности, о божанству Господа Исуса Христа, о тајни исповиједи, о тајни евхаристије не појимају правилно. Уз то још вјерују у судбину, што су примили из ислама, као и назоре о женскињу.

И у моралу је народ у многим у заблуди, нпр. појмови о туђој својини нејасни су им, за нађену ствар каже се није гријех сакрити, јер је то његова срећа. Појам крађе веома је узак. Права крађа је само онда ако неко обија туђе хамбареве и уцере, а иначе преваром и лажи нешто добити то ни не мисле да је гријех.

Неумјереност у јелу и пићу такођер не сматрају да је гријех а ни срамота. Нпр. запалити цигарету пред старијим у кући срамота је, али напити се и доћи пијан кући то није необично. Убијеђени су да „наша вјера“ не може бити без пића. Уз ракију се име божје помиње, она због тога мора да ужива велику част...

Експлоатисани због незнања, исмијавани због простоте, презрени као робље, постали су повучени, затворени у се, неповјерљиви према сваком који им се намеће за савјетника, свако савјетовање, свака истина која им се казује прима се с резервом.

О узајамном потпомагању немају појма, гђе још има Срба, како живе то се не разабира, мисли се да осим Босне даље и нема Срба. Језичне разлике, разлике у ношњи све је то предмет чуђења и исмијавања.

Слатина

Ј. Јф.

599. По економни живот штетно је нерад, необрађивање у вријеме љетине, задуживање без велике нужде, празновање многих светаца које црква није прописала, а најштетније је продавање хране у зелен.

Велика Обарска

Ђ. О.

600. У овој парохији од 500 домова има 6 дућана, трговина. У њима се продаје роба обично најслабија а уз већу цијену него у вароши. У њима су обично варошки и сеоски трговци или прости сељаци.

У размјену за своју слабу робу примају они од сељачке дјеце и жена: кукуруз и другу храну, јајца итд. а храну рачунају скоро у пола цијене пошто се продаје на пијаци.

Таким начином отворена су врата сеоског дућана сваком сеоском чељадету, које доноси храну, ма и крадену било. Поводом тога, већина млађих по селима краде храну и дућанцијама продаје.

Батковић

Ц. Ш.

601. Штетно је по вјеру и морал псовка, крива клетва, врачање, вјеровање у вампире, вјештице и чинилице, идење сваког празничког и недељног дана на пијану продавајући и

купујући којешта, и иначе неморалан живот што се код понеких мушких и женских опажа.

Велика Обарска

Ђ. О.

602. Веома је ружан обичај у нашега народа што у разговору уза сваку ријеч псује и употребљава свакојаке непристојне узречице нарочито при пићу.

Кожухе

П. Кч.

603. ... врло је мало овдје народних игара, кола, пјесама и иначе лијепих српских обичаја, као и на другим мјестима.

Хрге

Г. Г.

604. Народних здравица апсолутно нема; народ је некако скоро без осјећаја.

Хрге

Г. Г.

605. У народу постоји много штетних и сујевјерних обичаја, који се предају с кољена на кољено, особито пак код женскиња, дочим код мушких много мање.

Прибој

Ј. Ј.

606. О догмама како учи наша православна црква ни појма нема, а морал му само постоји на посту. Украсти, злобу и пакост чинити, сиромашу крв његову сисати, давајући му осмак жита за два није гријехота, а случајно једну само сриједу у години премрсити то је неопростиви гријех.

Милошевац

Д. П.

607. Добро пазе када ће мијена бити и по њој гатају какво ће вријеме бити. Прву недјељу по мијени зову млада недјеља и вјерују да је светија од других недјеља. У петак млади нипошто женске неће хаљине да перу, јер вјерују да би се те хаљине подерале као мокар папир. Ако се иза мијене окиша вријеме, то поготову не могу их прати ни сушити. Тако немајући више пари хаљина да се преобуку, често по три недјеље, па и читав мјесец дана, не преобуку се. Обично се преоблаче кад жене перу хаљине и кад иду у својат. Иначе, што је недјеља и већи празник, чељад која је код куће не преоблачи се.

Возућа

Ђ. Л.

608. Врачање, загашивање воде — давање трава и писање записа: ово раде гатари, травари, гатаре и понеки наши стари ђаци, католички попови, хоце, „турске“ жене, Циганке и Кара-влашке.

Загони

О. П.

609. Веома су сујевјерни. Што рече гатар или гатара послушаће, па ма их враг однио.

Забрђе

А. Г.

NOTES ON SERBIAN FOLK LIFE IN NE BOSNIA IN 1911.

Edited by Mil. S. Filipović

In order to exterminate »bad« customs and to improve life conditions of the Serbian (Orthodox) population within the Zvornik — Tuzla diocese, the Council of that Diocese asked all parish priests in 1910. to report on bad customs. The Council received 45 reports in the course of 1911. containing interesting ethnological material. All data of scientific interest and value are taken out from these reports and arranged under main topics as: Gravidity and birth; Christening; First hair cutting; Child rearing; Marriage and wedding customs; Illness, death and funerals; Memorial services; Family and village patron's feast; Holydays; etc.